

Stenogrammid

XIV Riigikogu, I Istungjärk, infotund

Kolmapäev, 08.05.2019, 12:00

Toimetatud

12:00 Infotund

1. 12:02 Välispoliitika

2. 12:14 Valitsuskoalitsiooni väärtused

3. 12:27 Hariduspoliitika

4. 12:40 Valitsuskoalitsiooni ühtne sotsiaalpoliitika

5. 12:54 Pensionipoliitika

6. 13:09 Noortevaldkonna arengukava

7. 13:18 Pikaajalise hoolduse reform

8. 13:27 Ravijärjekordade lühendamise

9. 13:41 Muud küsimused

12:00 Infotund

12:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tere päevast, head kolleegid! Alustame selle Riigikogu koosseisu esimest infotundi. Kõigepealt kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreeris ennast 53 Riigikogu liiget, puudub 48.

Tänases infotunnis osalevad välisminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, haridus- ja teadusminister Mailis Reps ja sotsiaalminister Tanel Kiik. Head kolleegid, kuna vahepeal on seadus muutunud, siis ma tutvustan lühidalt uut infotunni formaati. Senise ühe tunni asemel toimub infotund kaks tundi, kella 12–14. Küsimuse esitajal on aega ühe minuti asemel kaks minutit ja vastajal ministril on aega kahe minuti asemel maksimaalselt kolm minutit. Ülejäänud infotunni formaat peaks olema sama nagu seni.

Head kolleegid! Täna on meil registreeritud kaheksa küsijat ja seetõttu teeme nii, et küsimuse registreerinud inimesel on võimalik esitada üks täpsustav küsimus ja ka saalist saab ministrile esitada ühe täpsustava või täiendava küsimuse. Alustame siis infotundi.

1. 12:02 Välispoliitika

12:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Esimene küsija on Riigikogu liige Jürgen Ligi, küsimus on esitatud välisminister Urmas Reinsalule peaministri ülesannetes ja teemaks on välispoliitika. Palun, Jürgen Ligi!

12:02 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Reinsalu! Eelmise valitsuse vahetuse ajal tegi Välisministeerium sulle päästeoperatsiooni, kus tõestas üle maailma, et valitsus ei ole Vene-meelne. Põhjusi, miks seda teha, jätkus: oli leping Ühtse Venemaaga, olid peaministri sõnavõttud, olid Balti kohtumisel tehtud Venemaa-sõbralikud muudatused Euroopa Liidu sõnastustes jne. Ma ei tea, kas see aktsioon oli tookord edukas. Aga nüüd on olukord kõvasti muutunud. Meedia on täis, ütleme, selliseid valitsusliikmete käemärke, jutte sellest, kuidas kaitstakse koduvägivalda, kuidas ähvardatakse tunnistajaid, ähvardatakse kohtunikke, kuidas on

kahtluse alla seatud meediavabadus, kuidas valitsusliikmed sõimavad presidenti. Millega praegu välisminister selles liinis tegeleb? Kas püütakse lasta sellel kõigel olla või püütakse seda eitusega kuidagi siluda? Mis see taktika praegu on?

12:03 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud Jürgen Ligi! Lubage mul kõigepealt avaldada ametisse astunud valitsuse nimel Riigikogule lugupidamist. Ma loodan, et infotunni uus formaat tagab väga huvitava dialoogi Eesti avalikkusele, Eesti ühiskonnale ja võimaldab parlamendi kaudu teostada parlamendi huvidest ja arusaamadest lähtuvat järelevalvet valitsuse üle.

Nüüd küsimus, mis puudutas valitsuse välispoliitilist taktikat. Ma ütleks nõnda, et kahtlemata on välispoliitikal lisaks taktikalistele sihiseadetele ka strateegiline kurss. Ja lubage mul kasutada seda uut, innovaatilist infotunni formaati, et lühidalt seda strateegilist kurssi avada. Esiteks, ametisse astunud valitsuse välispoliitika põhineb järjekestvusel, see tähendab vankumatul lojaalsusel meie liitlassuhetest tulenevatele kohustustele nii NATO-s kui ka Euroopa Liidus. Teiseks, valitsus on seadnud eesmärgiks rahvusvahelistes suhetes selgelt kaitsta Eesti riigi huvisid. Kolmandaks on äärmiselt oluline tihendada erilist strateegilist liitlassuhet meie suurima julgeolekualase partneri Ameerika Ühendriikidega. Ja me peame väga tähtsaks tõhustada koostööd ka Balti-Põhjala ruumis. Ma pean silmas neid strateegilisi koostööprojekte, mis meie regioonis näiteks infrastruktuuri arendamisel aset leiavad.

Mis puutub sellesse, mida ma valitsuse välispoliitilise positsiooni tutvustamiseks olen teinud, siis esiteks on mul olnud telefonivestlused kõigi meie regiooni kuuluvate Euroopa Liidu partnerriikide välisministritega. Samuti olen pidanud oluliseks pidada telefonivestlus nii Ukraina kui ka Gruusia välisministriga ja kinnitada neile ühemõtteliselt, et ka selle valitsuse välispoliitiline põhimõte on ühemõtteliselt nende riikide territoriaalse terviklikkuse ja riikide suveräänsuse eest seista ja olla vastu Venemaa agressiivsele käitumisele. Ka on mul olnud kohtumine Eestis resideeruva diplomaatilise korpuse liikmetega. Sealgi kasutasin ma võimalust tutvustada ametisse astunud valitsuse välispoliitilist liini. Kindlasti on probleeme, on küsimusi – need on loomulikud, neid on olnud ka varasematel aegadel. Ja kui on küsimusi, siis on selge, et küsimused peavad saama vastused.

12:06 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jürgen Ligi, täpsustav küsimus, palun!

12:06 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Reinsalu, küsimused peavad tõesti saama vastused. Ma kartsin, et te loete neid jutupunkte ette, aga kui te räägite liitlassuhetest NATO-s ja Euroopa Liidus, siis te ju räägite liberaaldemokraatlikust läänest. Te ütlete, et meie poliitika on väga järjepidev, aga seda see ju mitte mingil juhul ei ole. Pole kunagi olnud, et Eesti parlamendi ja valitsuse liikmed ütlevad inetusi juutide kohta, et nad on rassistid, et nad näitavad käemärke, mis on läänes väga üheselt tõlgendatavad, et ähvardatakse tunnistajaid, ähvardatakse kohtunikke, et ajakirjandus tunneb ennast ahistatuna – seda ei ole enne olnud. Ma ikkagi tahan, et te vastaksite mu küsimusele. Kuidas te lääneliitlastele selgeks teete, et Eestis on endiselt liberaaldemokraatlik ühiskond ja need muutused on lihtsalt näilised? Iga nädal kuuleb mingit sõimu vaba ühiskonna pihta. Täna ma lugesin, et koduvägivalla teema tõstatajaid jälitatakse ja ähvardatakse tunnistajaid. Seda teeb isiklikult siseminister – ta tegi eelmise nädal seda valitsuse pressikonverentsil. See ei ole mingi nali, mida me põrgatame lihtsalt jutupunktidenä tagasi! Kas teil on mingisugust ideed, kuidas sellest kõigest vabaneda? Kuidas saada Eesti kaubamärk prügikastist kätte? Mida teha, et peaministril ei peaks olema kogu aeg häbi, kui ta käib välismaal?

12:08 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma lükan kategooriliselt tagasi selles küsimuses kõlanud väite, et Eesti kaubamärk on prügikastis. Eesti rahvusvaheline maine on minu kui välisministri jaoks äärmiselt oluline. Kui rahvusvahelises meedias tõstatatakse olgu sisepoliitilise võitluse tagajärjel esile kerkinud või objektiivsete tõlgenduste ajal esile kerkinud probleeme Eesti kohta, siis need peavad saama ühemõttelise ja selge vastuse. Ja ärge peljake, need vastused tulevad.

Ma ei ole nõus ka sellega, et teie osutatud probleeme enne ei olnud. Mulle meenuvad ajalehtedes avaldatud pildid, kus meie kultuuritegelaste suud olid kinni kleebitud, kui oli Sirbi ülevõtmise aktsioon ja Eesti ühiskonnas kerkisid üles äärmiselt tõsised küsimused, kas teatud valitsuspoliitikud tegelevad Eesti

meedia suukorvistamisega. Ma pean tunnistama nõnda, et mulle meenub, mis siin pattu salata, et ka mina kandsin valitsusvastutust, kui olid ametist lahkunud peaminister Ansipi korduvad ja jõulised rünnakud Eesti prokuratuuri, sõltumatult kriminaalsüüdistust esitava institutsiooni vastu, kui tegelikult seati kahtluse alla meie prokuratuuri sõltumatus. Loomulikult ma arvan, et kindlasti peavad kõik isikud, kes teostavad meie riigis ametivõimu, tagama uurimisasutuste sõltumatuse. Ja ma võin teile kinnitada, et seda joont peab silmas pidama ka praegune valitsus.

Mis puudutab sisepoliitilisi küsimusi, siis ma saan aru, et ühiskonnas on palju probleeme ja muresid, palju küsimärke. Nendega seotud küsimused on objektiivsed, siirad ja need peavad saama selged vastused. Eesti on ja jääb õigusriigiks. Eesti on ja jääb riigiks, kus austatakse inimväärikust, kus kehtivad sõnavabaduse ja demokraatia põhimõtted, millele teiegi osutasite. Ja see peabki olema lähtekoht edasiliikumiseks nii, nagu õpetas meid meie president: 100 vihavaba päeva. Selles vaimus täna ma ka head küsijat selle heatahtliku ja ka opositsiooni nimel dialoogile kutsuva küsimuse eest!

12:11 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Liina Kersna, palun!

12:11 Liina Kersna

Aitäh, hea juhataja! Austatud välisminister! Kindlasti saate te igal hommikul enda postkasti ülevaate välismeedias toimuvast – sellest, mida kirjutavad rahvusvahelised mõjukad väljaanded Eestist. Minu küsimus on: kas need ülevaated teevad teid murelikuks? Kas teid teeb murelikuks, et need asjad, mida teie nimetate meie riigi sisepoliitikaks, on jõudnud ka mõjukate rahvusvaheliste väljaannete lehekülgedele? Ja kui see teeb teid murelikuks, siis millised on teie järgmised sammud, et üksnes nädalaga oluliselt Eesti mainet kahjustanud meediapilti kuidagi parandada? Millised on teie plaanid?

12:11 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Loomulikult, neid ülevaateid ma saan. Olen palunud teha ka laiemas plaanis ülevaate sellest, kui ulatuslikult on Eestiga seostatud teemat, mille tõttu Eesti pälvis tähelepanu rahvusvahelise rahapesu kontekstis. Kindlasti on riigil oluline hoolsuskohustus seista erinevates küsimustes oma riigi maine eest ja ma olen kindel, et seda suudavad teha nii opositsiooni kui ka valitsusliidu poliitikud oma tegeliku sõnakasutusega. Neile omistatud väited võivad rahvusvahelises meediaruumis resoneeruda selliseks, et ühemõtteliselt Eesti maine kannatab. See on väga oluline ülesandepüstitus. Loomulikult, kesksed küsimused on siin sellised, et me peame olema suutelised andma neile selgeid vastuseid.

Aga nagu ütleb pühakiri, puud tuntakse tema viljast. See tähendab tegelikult seda, et üks asi on retoorika, selle valitsuse seisukohad, poliitilised avaldused valitsuse poliitika elluviimise kohta ja kinnitused riigi välispoliitilise liini jätkumise kohta. Teine asi on teod, praktilised sammud. Ma pean tunnistama, et mul oli esmaspäeval huvitav – väga huvitav! – kohtumine Ameerika Ühendriikide asjuriiga. Me arutasime teemasid, mis puudutavad Eesti ja Ameerika Ühendriikide kahepoolsete liitlассuhete tihendamist. Ja ma loodan juba enne suveperioodi, ma ütleks, et enne jaanipäeva, tutvustada ka valitsusele selle tegevuse kava.

Eesti maine on meie rahvuslik aare ja selle hoidmine on meie kõigi kätes. Evelyn Kaldoja ütles 1. mail ühes raadiosaates, et ta loodab, et ka need poliitikud, need inimesed, kes praeguse valitsuse moodustamise järel asjade arenguga rahul pole, ei kasuta seda pahameelt ära sisepoliitilises võitluses ja ka viies neid probleeme Eestist väljapoole. Ma olen kindel, et selle Evelyn Kaldoja üleskutse vaimus me ühiselt tegutsema hakkamegi.

12:14 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. 12:14 Valitsuskoalitsiooni väärtused

12:14 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi teise küsimuse juurde. Küsijaks on Riigikogu liige Kaja Kallas, küsimus on esitatud sotsiaalminister Tanel Kiigele: valitsuskoalitsiooni väärtustest. Palun!

12:15 Kaja Kallas

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud sotsiaalminister! Kuna viimasel ajal tundub, et läbi teie suu räägib tegelikult Jüri Ratas, siis mul on hea võimalus esitada küsimus teile ja Jüri Ratasele. Kas teie ja Jüri Ratas mõistate selgelt ja üheselt hukka naiste põlgamise? Kas te olete valmis astuma samme, et teie valitsuse ministrid oleksid naiste vastu lugupidavamad? Kas te mõistate üheselt hukka siseministri halvustava, alavääristava sõnakasutuse, mis on suunatud lastekaitsete, naiste, naistearstide, sotsiaaltöötajate, võrdõiguslikkuse ekspertide vastu ehk siis nende inimeste vastu, kelle vääriskuse eest teil on kohustus valitsusliikmena seista? Ja ühtlasi: kas teile endale ei tundu, et teie tööl sotsiaalministrina või üldse sellel tööl puudub igasugune mõte seni, kuni te ei suuda valitsusliikmena mitte midagi ette võtta nende inimeste kaitseks?

12:16 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Aitäh küsimuse eest, lugupeetud Kaja Kallas! Austatud Riigikogu aseesimees! Mis puudutab naistevastast vägivalda või lähisuhtevägivalda, ja te nimetasite siin ka võrdõiguslikkuse küsimusi, siis loomulikult nii Keskerakonna, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna kui ka Isamaa erakonna selge seisukoht on olnud, et me tagame sooliselt võrdse kohtlemise. Me seisame vastu lähisuhtevägivallale, me seisame vastu perevägivallale – need põhimõtted on väga selgelt sõnastatud ka kolme erakonna koalitsioonilepingus. Tõsi on, et viimaste nädalate jooksul on meediasse tulnud selliseid keerulisi juhtumeid, keerulisi teemasid, mille puhul kogu retoorika ei ole olnud kõige tasakaalukam ja läbimõeldum. Siinkohal ma kindlasti vabandan kõigi nende ees, kes on tundnud ennast isiklikult haavatuna. Loomulikult, nagu öeldud, ühegi koalitsiooni loonud erakonna eesmärk see kindlasti ei ole olnud.

Mis puudutab küsimuste esitamist Jüri Ratasele, siis olen siinkohal seisukohal, et igaüks vastab ise enda eest. Jüri Ratas on kindlasti, kui tema töögraafik võimaldab, tulevikus taas infotunnis ja teil on võimalus talle küsimusi esitada. Mis puudutab minu tööd sotsiaalministrina, siis ma nii kriitiline ei oleks. Selle töö eesmärgi täitmist pole võimalik hinnata nädala või kahe põhjal. Kindlasti see nii ei ole. Tegelikult me oleme nende teemade arutamiseks kohtunud võrdõiguslikkuse volinikuga ja oleme ka majasiseseid koosolekuid pidanud. Oleme ka valitsuse tegevusprogrammi koostades just nimelt silmas pidanud neidsamu punkte – on see lähisuhtevägivald, on see lastekaitse, on see sooline palgalõhe. Teemasid, mida peab arutama ja millega peab tegelema nii see valitsus kui ka iga tulevane valitsus, on selles valdkonnas väga palju.

Ma kinnitan teile, et me läheme nendes küsimustes järgmise nelja aasta jooksul edasi, mitte tagasi. Selline alguse võib-olla rabeledus on tingitud kogu sellisest vastandamise õhkkonnast, tihtipeale on otsitud konflikte ja siin ei ole süütu ükski osapool. Ma pean praegu silmas poliitikuid – kindlasti ma ei räägi praegu naistest, kindlasti ma ei räägi võimalikest vägivalda ohvritest. Nemad on antud juhul kõige süütumad ja kannatajarollis ning nende eest peab seisma iga minister, iga Riigikogu liige, iga parlamendierakond, sõltumata sellest, on ta koalitsioonis või opositsioonis. Kindlasti see ei ole teema, kus püüda ühe või teise inimese ründamisega poliitilisi plusspunkte teenida. Pigem tuleb otsida ühiseid lahendusi.

12:18 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kaja Kallas, täpsustav küsimus, palun!

12:18 Kaja Kallas

Täpsustav küsimus on seotud sellega, et ma palusin teil selgelt hukka mõista ka siseministri sõnad, mis alavääristavad kõiki neid inimesi, keda ma loetlesin. Seda selget ja ühemõttelist hukkamõistu sooviks. Minu teine, täpsustav küsimus ongi, kas teie enda isiklikud vaated EKRE-ga seoses on muutunud. Kas te peate oma varasemaid sõnu ekslikuks? Vaadagem seda, mis te olete öelnud näiteks 7. septembril – ma tsiteerin seda, siin on küll mitmed sellised tviidid. "Eesti julgeolekuasutuste ründamine, riigireetmise juhtumi politiseerimine ning inimeste vereliini või sünnitunnistuse alusel mõnitamine näitab, et EKRE on valmis ohverdama ükskõik mis väärtused võimu ja häälte nimel." Kas sama on juhtunud Keskerakonnaga? Kas sama on juhtunud Jüri Ratasega? Kas sama on juhtunud teiega?

12:19 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Aitäh küsimuse eest! Mis puudutab neid erinevaid väljaütlemisi, siis, oleme nüüd ausad, neid on olnud läbi poliitika ajaloo ütlemata palju. See käib ka siin saalis viibijate kohta: nii mõnedki sõnad on väga selgelt ja ühemõtteliselt naisi või teinekord ka mehi alavääristanud. Tihtipeale küll jah naisi. Kõik sellised sõnavõttud, mis on soolisel alusel diskrimineerivad ja ründavad, on minu jaoks loomulikult vastuvõetamatud ja ma ei pea neid õigeks. Mis puudutab minu kunagisi tsitaate, siis täpselt samamoodi: kui me peame nüüd arutama näiteks Keskerakonna ja Reformierakonna läbisaamist, siis leiame ütlemata palju vastastikust kriitikat, vastastikuseid rünnakuid. Meid on süüdistatud Kremli-meelsuses, on püütud rahvuspõhist vaenu külvata erakonna sees, samamoodi on Keskerakond süüdistanud Reformierakonda, EKRE on süüdistanud kõiki erakondi, kõik erakonnad on süüdistanud EKRE-t. Ma arvan, et niisugune valimiseelne võitlus, see, et on erinevad seisukohad, erinevad maailmavaated, see, et on ka praeguses koalitsioonis esindatud erinevad ideoloogiad – see on parlamentaarse demokraatia tõsiasi, mis ei ole probleem, mida ei maksa häbeneda. See, et valimiseelses olukorras on tihtipeale väljaütlemised märksa kriitilisemad, kui need on pärast valimisi, on tavapärane nähtus. Seda oleme näinud viimase 20 ja enamagi aasta jooksul, vaadates poliitilist retoorikat, vastastikuseid välistamisi, mida on ajaloos teinud väga palju Reformierakond ja on teinud ka teised erakonnad üksteise suhtes. Tihtipeale pärast valimisi või valimistsükli ajal need välistamised pole enam kehtinud. Serveerida seda mingi erandkorralise juhtumina või väita, nagu te ütlesite, et me oleme võimu nimel kõigeiks valmis – kindlasti see on opositsioonierakonna puhul iseenesest loomulik, aga minu arvates see tegelikult ei ole kõige täpsem olukorra kirjeldus.

Koalitsioon loodi kolme erakonna vahel, tulenevalt nendest väärtustest, mis kokku lepidi. Meil on viis selget prioriteeti. Te võite neid loomulikult ka ise lugeda, aga võin need ka kohe ette kanda: peresõbraliku Eesti arendamine ehitamine; sidusa ühiskonna ehitamine; teadmispõhise majanduse arendamine; tõhus valitsemine, näiteks riigireformi läbiviimine ning vaba ja kaitstud riigi hoidmine ja tagamine tulevastele põlvedele. Need on need väärtused, milles kolm erakonda kokku leppisid. Ükski neist väärtustest, ma arvan, ei ole võõras ka opositsioonierakondadele. Ja need on suunad, mida silmas pidades kavatseb valitsus nelja aasta jooksul töötada.

12:22 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mihhail Lotman, palun!

12:22 Mihhail Lotman

Aitäh! Mind paneb natukene imestama, et naistevastase vägivalga ja naiste solvamise teemal võtavad sõna ainult naised. Kui solvatakse, mõnitatakse mingit inimrühma, siis see solvab mind kui inimest. Kui solvatakse naisi, siis see solvab mind kui meest. Kui solvatakse seksistlikult, kasutatakse seksistlikku retoorikat vabariigi presidendi kohta, siis see solvab mind kui meest ja kui Eesti Vabariigi kodanikku. Ja ma arvan, et ma ei ole ainuke selline veider mees. Nüüd küsimus teile. Siamaani on Eesti Vabariigis olnud erinevad presidendid, erinevad peaministrid, erinevad valitsused, kuid mitte kunagi ei ole olnud valitsuse ja presidendi vahel selliseid pingeid nagu praegu. See on mingil määral otseselt teie ala. Mida te kavatsete teha, et taastada sellist, ütleme, kui mitte head sõprust, siis vähemalt viisakat läbirääkimist valitsuse ja presidendi vahel, mis ei ole presidendi süül pingestunud? Ja kuidas võiks tulevikus selliseid olukordi välistada? Võib-olla see parandab ka meie natuke kõikuma hakanud rahvusvahelist renomeed.

12:24 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et poliitikas kipub tihti olema niimoodi, et olukord, mis on parasjagu käes, tundub varasematest hullem ja tundub tihtipeale ainulaadne, erakordne. Ma lugesin näiteks 2015. aasta järel ilmunud poliitikute ja politoloogide analüüsi selle kohta, et sellist kriitikat, nagu on saanud uus valitsus, mis ametisse astus, pole enne kunagi olnud. See on 20 aasta jooksul erakordne olukord, see on midagi ennekuulmatut! Samamoodi räägitakse praegu. Meenutame kunagisi 1990. aastaid, erinevaid valitsusi, nende läbisaamist presidendiga – ka siis polnud see üksteisemõistmine kõige parem. Meenutame kas või üle-eelmist presidenti, kelle suhtes tihtipeale mindi poliitdebattideski äärmiselt küüniliseks ja äärmiselt ründavaks, ja seda isiklikul tasandil, süüdistades teda juba siis ealistest iseärasustest tulenevas mahajäämuses, mis minu hinnangul absoluutselt tõele ei vastanud. Tegelikult selliseid rünnakuid ja sellist kriitikat vastastikku Vabariigi Valitsuse liikmete ja vabariigi presidentide vahel oleme näinud ka varem.

Kui küsida seda, kas see on õigustus või selgitus, siis pigem on see minu hinnang varasemale olukorrale,

mis ei tähenda seda, et ma seda mingiski mõttes positiivseks või, ütleme, demokraatlikule riigile sobivaks peaksin. Mis puudutab praeguse valitsuse ja presidendi rolli ja koostööd, siis tegelikult on neid kohtumisi olnud palju erineval tasandil ja eri ministritega. Teatavasti oli ka ühine pressikonverents Kadriorus, kus said ära markeeritud peamised suunad, peamised teemad, millega see valitsus peab kohe alguses tegelema hakkama. Paljuski seisneb see töö just nimelt ühiskonna rahustamises, meie väärtuste ülekordamises. Ja seal olid ühel meelel nii kohapeal sõna võtnud kolme erakonna esimehed kui vabariigi president. Ma arvan, et see koostöö saab tulevikus kindlasti olema vastastikku austav, edasiviiv.

Muidugi jäävad teatud ideoloogilised eriarvamused, see on lihtsalt demokraatia pärisosa, neid ei pea häbenema. Aga olen nõus, et neid väljendades peab loomulikult alati mõtlema, milline on sobiv viis, milline on sobiv sõnastus, milline on sobiv vorm, mida on võimalik öelda meedia vahendusel, mida on võimalik öelda omavahelistel kohtumistel. Sest lõppeesmärk, ma usun, on nii parlamendiliikmetel, Vabariigi Valitsusel kui ka meie presidendil üks ja sama. Eesmärk on toetada nii Eesti rahvusvahelist mainet kui ka riigisisest ühtsust, seista realselt kõigi Eesti elanike eest ja otsida võib-olla ühisosa ka nendes küsimustes, kus me näeme tulenevalt kas või valimistulemustest või mitmesugustest küsitlustest, et Eesti rahva sees on rohkem eriarvamusi kui konsensust ja koosmeelt.

12:27 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. 12:27 Hariduspoliitika

12:27 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi kolmanda küsimuse juurde. Küsija on Maris Lauri, küsimus on haridus- ja teadusminister Mailis Repsile hariduspoliitika kohta. Palun!

12:27 Maris Lauri

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea haridusminister! 29. aprilli uudistest sai avalikkus teada, et Jõhvi riigigümnaasiumi hoolekogu soovib ülejärgmisest aastast ehk siis 2020. aastast minna üle täielikule eestikeelsele õppele. Hoolekogu teatavasti koosneb inimestest, kes esindavad õpilaste, lastevanemate ja kogu piirkonna huve. Nii et me võime seda pidada teatud mõttes kooli esinduskoguks, kes väljendab nii olemasolevate kui ka tulevaste õpilaste huve. Haridusministeeriumi reaktsioon sellele soovile oli kummaline ja üllatav. Ma tsiteerin: "Meile on see täiesti vastuvõetamatu." Milline on teie seisukoht Jõhvi riigigümnaasiumi hoolekogu soovi suhtes?

12:28 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Suur aitäh küsimuse eest! Lugupeetud Riigikogu! Tõesti on huvitav selles formaadis siin Riigikogus mõtteid vahetada. Vaatame, kuidas see tööle hakkab, aga tõepoolest on nüüd rohkem aega nii küsida kui vastata. Kõigepealt Jõhvi juurde tulles tuletan meelde, et mõni kuu tagasi sai Ida-Virumaale ja selle koolide õppekeelele väga palju tähelepanu pööratud. Jõhvi Gümnaasium on minu arvates teenimatult palju kriitikat saanud. Tänapäevaks on kool teinud omapoolseid otsuseid. Aga negatiivselt on välja toodud riigieksamite tulemusi, seda eriti veebruarikuus vahetult enne valimisi. On viidatud, et selle kooli riigieksamite keskmine tase võrrelduna mõne teise kooliga on langenud.

Võib-olla tuleb siis korraga veel meelde tuletada, kuidas need riigigümnaasiumid sündisid. Hea küsija küll mäletab seda hästi. Aga mõte oli tollal see, et koolivõrgus kaovad ära üksikud eraldi seisvad gümnaasiumid ja nende õpilased koonduvad kokku riigigümnaasiumidesse. Arusaadavalt peavad sinna koonduma nii need, kes tegid põhikooli eksamid parimatele tulemustele, kui ka need, kelle tulemused olid üsna keskpärased. Seega on arusaadav, et sellistes suurtes gümnaasiumides üle Eesti on keskmine tase võib-olla veidi madalam, aga see ei tähenda kohe seda, et õppe sisu oleks selles koolis nõrgem. Nüüd keele teema. Jõhvi Gümnaasium töötab praegu eestikeelsena. Ta ei tööta suures ulatuses venekeelsena, nii nagu veebruarikuus kahjuks ka siin saalis justkui jäi kõlama. Kõigepealt, enamik õpilasi õpib kõiki aineid eesti keeles 1. septembril alustades ja kuni lõpetamiseni. Osa õpilasi, keda on selgelt vähem, õpib kuni kolme ainet praegu vene keeles. Nii et seal ei ole küsimus protsentides: 20, 30 või 40.

Need ained, mida siia maani on vene keeles õpetatud ja seda minule teadaolevalt osaliselt, on mulle kaasa antud memo põhjal matemaatika, ajalugu ja vene keel ise.

Mida ütles ministeerium? Nii nagu ma tänaseks olen teada saanud, nad soovivad, et Jõhvi teeks samasuguse otsuse, nagu Kohtla-Järve on juba oma riigigümnaasiumi osas langetanud. Otsus on selline: üldiselt on kool sajaprotsendiliselt eestikeelne, aga neile õpilastele, kes ei ole võimelised kohe õppima eesti keeles, koostatakse individuaalne plaan. Ei soovita anda seda signaali, et selline laps ei saa üldse kooli astuda, vaid vaadatakse tema õppimist individuaalselt.

12:31 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Maris Lauri, täpsustav küsimus, palun!

12:31 Maris Lauri

Aitäh! Ma juhin tähelepanu sellele, et hoolekogu koosolek oli 8. aprillil, avalik uudis "Aktuaalses kaameras" oli 29. aprillil. Ja ministeeriumi esindaja alustas oma sõnavõttu sõnadega: "Meile on see täiesti vastuvõetamatu." Edasi tulid selgitused, mida ma ei tsiteeri, aga mis on kergesti kättesaadavad. Ja just selles vastuses osutati sellele, et kool ja hoolekogu justkui ei ole pööranud tähelepanu nendele küsimustele, millele teie väite kohaselt tegelikult pöörati. Kui te vaatate hoolekogu protokoll ja kuulake veel kord ka seda uudist, siis on ehk selge, et seal olid need küsimused konkreetselt käsitletud – nii põhikooli teema kui ka täiendava õppe teema. Minu jaoks on ikkagi küsimus selles, miks ministeerium, nagu teie väidate, ma ei tea, kas siis viimaste päevade jooksul on oma seisukohta muutnud. Miks ta esialgu andis signaali, et tegemist on negatiivse suundumusega, kuigi tegemist on ilmselt positiivse suundumusega ja veelgi enam, tegemist on põhiseadusliku õigusega saada eestikeelset õpet. Kas vahest oli tegemist signaali andmisega teistele piirkondadele, Tallinnale, võib-olla ka teistele venekeelsete koolide õpilastele, et hakake vastu, ärge tehke seda, mida teie soovite?

12:33 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Aitäh! Vaatamata sellele, et kaks minutit on aega küsida, ma päris hästi ei saanud aru, kuhu ja mis signaal saadeti. Ma tõesti ei oska öelda, mida Haridus- ja Teadusministeeriumi väga head, kvalifitseeritud ametnikud mingite signaalidega soovivad kuhugi edasi anda.

See seis on väga selge. On vastuvõetamatu, kui akadeemiliselt võimekas noor inimene ei ole meie üldise hariduspoliitika tõttu põhikooli lõpus võimeline kohe alustama õpinguid sajaprotsendiliselt eesti keeles. Haridus- ja Teadusministeeriumi seisukoht on, et sellele lapsele või sellele noorele inimesele tuleb läheneda individuaalselt. Kui on vaja, siis rakendatakse tema puhul intensiivset keeleõpet, toetatakse teda erinevate meetmetega. See on vastuvõetamatu, mitte see, kuidas koolid hariduspoliitiliselt oma ülesandeid täidavad. Riigigümnaasiumis on akadeemiline vabadus õppekavasid koostada, aineid anda, meetodikaid valida. Meile ei ole vastuvõetav, et osa lapsi ei saa sellesse kooli astuda. Nii nagu te, hea küsija, teate, on ka kohapeal kemplemine käinud. Kui noor inimene lõpetab põhikooli sellise eesti keele oskusega, mis ei ole see, mida me ootame, siis on tal raske üldse edasi õppida. Kus ta peaks seda tegema? Aga see on olnud selle piirkonna eripära ja selle kõige ümber on viimastel nädalatel kemplemine käinud.

Signaal on endiselt see: kui on tegemist akadeemiliselt võimeka noorega, siis ta läheb gümnaasiumisse ja meie ühine soov on sellesamas gümnaasiumis seda noort inimest aidata. Loomulikult on samal ajal meie paralleelne eesmärk laiendada võimalusi õpetada eesti keel selgeks juba lasteaias, nii et nad ei peaks põhikooli ära lõpetama nii, et nad on üheksa aastat õppinud eesti keelt, aga ei tee isegi mitte miinimumpunktidele ära eesti keele eksamit. Aga praegune statistika kahjuks, nagu te kõik teate, on üsna kurb. Ja me peame ühiselt pingutama, et Jõhvi ja Kohtla-Järve piirkonnas asi paraneks. Ida-Virumaa selles otsas on ka põhikool, kus vaid 20% teeb miinimumpunktide peale eesti keele eksami ära. See näitab süsteemset probleemi ja ka seda, et me peame üheskoos analüüsima, millist tuge me saaksime anda nii lasteasutustele kui koolidele, mida veel on vaja meetodikas ja aineõppes arendada. Ja see on ka põhjus, miks Riigikogu on palunud võimalust tegeleda sellega probleemkomisjoni tasandil.

12:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jürgen Ligi, palun!

12:36 Jürgen Ligi

Aitäh! Proua Reps, suur pilt on siiski see, et viimase aasta jooksul on eksperdid, erakonnad, Riigikogu jõudnud peaaegu üksmeelele, et tegelikult tuleb segregeerunud koolisüsteemist loobuda ja panna kõik lapsed õppima eesti keeles. Ainus erakond, kes tuimalt eestikeelse õppe asemel ka enne rääkis eesti keele õppest, on Keskerakond. Selles mõttes võib teile nüüd õnne soovida. Vaatamata 1 : 2 olukorrale valitsuses on valitsus deklareerinud, et inimesi lahutav koolisüsteem jääb alles. Õpetatakse lihtsalt eesti keelt. Õelge nüüd haridusministrina, kas te olete tegelikult selle üle õnnelik! Ja mis te ütlete oma põhivalijatele, kelle väga elulised probleemid algavad koolisüsteemist: nende kehvem toimetulek, nende kehvemad elu- ja töötingimused. Inimarengu aruandes on see kõik kirjas, aga valitsus on otsustanud, et nii jääb. Mis te haridusministrina isiklikult selle olukorra kohta ütlete?

12:37 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kõigepealt, need valimised olid ju just-just. Meenutame: enne 3. märtsi peetud debatil ei jõutud kaugeltki seisukohale, et meie üldine ühiskondlik arvamus on, et vene ja eesti lapsed peaksid õppima ühes ja samas koolis. Mina mäletan üht debatti, kus väideti, et eesti lapsed peavad kindlasti saama, vähemalt nendes piirkondades, kus eestlased on vähemuses, õppida eraldi koolis. Ja sellest tulenevalt on koalitsioonilepingus kirjas, et Kohtla-Järve kool säilib eraldi. Samasugune debatt kindlasti tuleb edaspidi ka Narvas. Nii et see väide, et ollakse ühesel arvamusel, et kindlasti eesti ja vene lapsed peavad õppima ühes ja samas koolis, ei vasta tõele. Arvan, et eesti ja vene lapsed peaksid kõik lõpetama kooli eesti keelt osates. Ei tohi olla sellist kahetsusväärset statistikat, et põhikooli lõpus meil ainult paarkümmend protsenti ehk iga viies-kuues noor suudab teha vaid miinimumpunktidele eesti keele lõpueksami. Ja see on küll meie ühine probleem.

Mida ma haridusministrina teen kindlasti rohkem kui hea küsija: me päriselt tahame seda, et meie noored saaksid juba lasteaias eesti keele selgeks. Siis nad saavad seda õppida mänguliselt ja selleks õnneks on olemas väga vahvaid meetodikaid. Juba 53 õpetajat hakkas eelmise valitsuse ajal lasteaedades lisaks keelekümblusmetoodikale kasutama kahes keeles õppemängude meetodikat. Õppetöö ja mänguline tegevus on kogu aeg paralleelselt eesti ja vene keeles. See on kindlasti üks väga headest võimalustest.

Millised on edaspidised võimalused? Me teame statistilisi numbreid: vene koolide arv kogu aeg väheneb. Muutused toimuvad pidevalt ja need toimuvad nii, et noored inimesed ja nende vanemad valivad rohkem mitmekeelse õppe võimalusi. Tõepoolest, mina ei usu sellesse, et kõige parem lahendus on sulgeda midagi üleöö. Tuleb jõuda selleni, et meil alguses toimub õppetöö osaliselt ja hiljem siis juba suuremas osakaalus eesti keeles. Kui seesama Jõhvi näide tuua, siis väga suur dilemma oli Kohtla-Järvel, kas valida suhe 60 : 40, kas eesti keele osakaal 60% on vähe või palju. Ja kuidagi selles debatis unustati täiesti ära, et Jõhvis antakse vene keeles vaid kolme ainet. Nii et seal ollakse väga kaugel sellest 60%-st. Protsess on jõudnud selleni, et alustati suhtega 60 : 40 ja on jõutud selleni, et üle 80% õppest toimub juba eesti keeles. Ja kindlasti jõutakse selleni, et kunagi on saavutatud 100%. Mina usun, et see on võimalik, ja üsna ruttu.

12:40 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Lõpetan selle küsimuse arutelu.

4. 12:40 Valitsuskoalitsiooni ühtne sotsiaalpoliitika

12:40 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Neljas küsimus. Küsija on Liina Kersna, vastaja sotsiaalminister Tanel Kiik, teema "Valitsuskoalitsiooni ühtsest sotsiaalpoliitikast". Palun!

12:40 Liina Kersna

Suur tänu, hea juhataja! Austatud minister! Me oleme siin saalis korduvalt kuulnud peaministri kinnitust, et valitsuse väärtusi kajastab eelkõige koalitsioonileping, valitsusliikmete reaalsed sõnad nagu ei loeks. Valitsuse esimesel pressikonverentsil kuulsime, kuidas siseminister ütles, et tema jaoks on õõvastav ja vastuvõetamatu, et mingisugused lastekaitsjad sekkuvad pere siseasjadesse. Nagu te väga hästi teate, käis jutt lähisuhtevägivalla teemal algatatud kriminaalmenetlusest. Mind tõesti huvitab, kas

siseministri sellistel väljaütlemistel valitsuse pressikonverentsil vabariigi vapi taustal on mingisugune reaalne tagajärg. Kas näiteks teie sotsiaalministrina võtsite siseministriga ühendust, et talle selgitada, millised on seadusest tulenevad lastekaitse ülesanded laste heaolu tagamisel?

12:42 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Lugupeetud Liina Kersna, aitäh küsimuse eest! See teema on kahtlemata mitte lihtsalt tõsine, vaid ülitõsine. Nagu juba öeldud, tegu on näitega viimaste nädalate retoorikast, mis on kohati mõistlikest proportsioonidest välja läinud. Kindlasti ei ole kõik väljaütlemised lõpuni õnnestunud olnud. Mis puudutab minu suhtlust koalitsioonipartneritega, siis oleme nendel teemadel rääkinud kõigi kolme koalitsioonierakonnaga. Mis puudutab lastekaitse rolli, mis puudutab lähisuhtevägivalda, siis nagu ma ütlesin vastuses Kaja Kallasele, need teemad on ka koalitsioonilepingus väga selgelt prioriteedina kirjas. Ja koalitsioonileping on ikkagi see dokument, mille alusel valitsus oma tegevusi kavandab. See on dokument, mille alusel pannakse kokku valitsuse tegevusprogramm, see on dokument, mille alusel asuvad tööle ministrid valitsuses, mille alusel hakkavad tööle kolme erakonna Riigikogu fraktsioonid. Koalitsioonilepingus oleme selgelt öelnud: seame prioriteediks võitluse raske isikuvastase kuritegevusega, lähisuhtevägivallaga, eriti laste vastu suunatud seksuaalkuritegudega. Ja lisaks on punkt, et võitleme perevägivallaga, analüüsime praeguseid menetluspraktikaid ning kujundame välja tõhusad meetmed, sh täiendades seadusi. Ja mul ei ole mingit kahtlust, et Eesti Vabariigi siseminister Mart Helme seisab täpselt samamoodi nende kahe punkti elluviimise eest, nii nagu seisavad ülejäänud valitsusliikmed. Loomulikult ei ole valitsuses ühtegi osapoolt – ei erakonda, Riigikogu liiget ega ministrit – , kes mingil viisil tahaks öelda, et perevägivald on normaalne nähtus, et see on lubatud nähtus, veel vähem, et see on soovitud nähtus. Kindlasti vastupidi!

Neid samme, mis riik on astunud, te olete ka ise välja toonud oma artiklites, arvamusselvestustes. On toetatud erinevaid tugikeskusi, koolitusi, ennetustegevust, erinevaid nõuandeliine, kaasa arvatud anonüümseid võimalusi teada anda, kui me teame enda läheduses – naabrite juures, sugulaste juures, sõprade ringis – vägivallaohvreid või isegi seda, kui me midagi sellist kahtlustame. Selleks on avatud anonüümset numbrid ja ohvriabiin ja alati on võimalus kriitilise olukorra tekkides pöörduda politsei poole. Ja seda ma kindlasti soovitan alati ka kahtluste korral teha. Selliste probleemide puhul on parem pigem veenduda selles, et kahtlused on alusetud, kui hiljem kahetseda, kui selgub, et need ei olnud seda.

Nii et valitsuse suund loomulikult väljendub osaliselt ka sõnades, aga ennekõike tegudes. Seda tööd jätkatakse valitsuse tegevusprogrammi ja reaalsete otsuste alusel ja just nimelt selleks, et perevägivalda oleks meie ühiskonnas vähem, et mõistmist oleks rohkem. Ma usun, et te annate siin kindlasti ka oma tänuväärse panuse.

12:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Liina Kersna, täpsustav küsimus, palun!

12:45 Liina Kersna

Suur tänu! Austatud minister! Ma loodan, et te saite ise ka nüüd aru, mida te praegu tegite. Te ütlesite Riigikogu saalis meile kõigile silma vaadates, et valitsusliikme sõnad ei tähenda tänasel päeval mitte midagi. Valitsusliige võibki pressikonverentsil rääkida süüdimatult ükstapuha mida, sest oluline on ainult koalitsioonileping. See on põhimõtteline muutus meie poliitikas. Kui Marti Kuusik oli sunnitud ametist lahkuma, siis te ütlesite "Aktuaalse kaamera" otse-eetris, et teie koalitsioonipartner vajab kohanemiseks aega, et küll päev-päevalt, nädal-nädalalt nad muutuvad. Ma ei tea, kas te kuulasite oma koalitsioonipartneri juhtivpoliitikute raadiosaadet, kus nad pöördusid teie poole nimeliselt: "Tanel Kiik, unustage ära – me ei muutu!" Ja nüüd on minu küsimus. Millele teie lootus tugineb, kui te siia maani arvate, et teie koalitsioonipartner päriselt muutub? Või jääbki nii, et teie koalitsioonipartner võib vabariigi vapi taustal rääkida ükstapuha, mida sülg suhu toob?

12:46 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Aitäh! Alustaksin väite ümberlükkamisest, kui tohib. Mina ei ole öelnud sellist lauset, et ministrite sõnad ei maksa mitte midagi. Ma ei ole öelnud ka seda, et tuleb lugeda ainult koalitsioonilepingut. Olles täpne oma sõnakasutuses, ma ütlesin seda, et ennekõike on olulised teod, aga loomulikult ka sõnadel on kaal. Võime pärast stenogrammiga tutvuda ja selles veenduda. Mis puudutab seda, millel rajaneb minu

lootus ja arvamus, et koalitsiooni tulnud erakond erineb opositsioonis olnud erakonnast, siis ühest küljest isiklikul kogemusel, teisest küljest ajaloolisel tagasivaatel. Vaatame näiteks 2003. aasta valitsuse loomist: milline oli valitsusse tuleva Res Publica retoorika, kuidas toonane peaminister Siim Kallas, Reformierakonna esimees, võrdles seda vapsidega. Tuli välja, et paljuski oli retoorika sarnane ja see oli lubamatu, sest see ründas riiki, ründas alusväärtusi. Väga palju põhimõtteid oli, mida Reformierakonna esimees Siim Kallas kriitikana välja tõi, aga sellest hoolimata ta jõudis järeldusele, et õige on Res Publica kaasata valitsusse, mida teatavasti toona ka tehti. Erakondade poliitika on valitsuses olles muutunud ja tihtipeale on valimiseelsed vastandused ja väited valimisjärgsetel koalitsioonikõnelustel mõnevõrra teistsuguseks saanud. Erakonnad arenevad ajas, erakond opositsioonis on midagi muud kui erakond koalitsioonis. EKRE senine ajalugu ulatub aastasse 2012: seitse aastat opositsiooni kogemust, nüüd on neil esimesed nädalad reaalselt kogemust ka koalitsioonierakonnana.

Meenutame kas või 2016. aastat – toon mõnevõrra värske näite. Siis oli teie erakond veendunud, et Keskerakonnast ei saa mitte kunagi koalitsioonikõlbulikke erakonda, et meie maine on jäädavalt hävitatud, et riik on pööratud ida suunas. Need väljaütlemised on kõik must valgel olemas, võite üles otsida ja tutvuda. Tegelikult nii ei läinud. Selle parim tõestus on asjaolu, et Reformierakonna juhatus pärast arutelusid tegi just nimelt Keskerakonnale ettepaneku koalitsioon luua. Kui oleks olnud sama seisukoha juures, nagu oldi aastal 2016, et Keskerakond valitsusse ei kõlba, siis ilmselt poleks olnud võimalik sellist ettepanekut teha.

Ma arvan, et nii nagu Keskerakond on valitsuses muutunud tasakaalukamaks ja kindlasti ka info mõttes oluliselt teadlikumaks, samamoodi võib-olla on sõnade kaalu hakanud teistmoodi kui opositsioonis olles hindama muudki endised opositsioonierakonnad. Minu hinnangul läheb tõenäoliselt nii ka Eesti Konservatiivse Rahvaerakonnaga. Tuginen seejuures paljuski just nimelt EKRE enda juhtide väljaütlemistele. Martin Helme on eri raadiosaadetes korduvalt kinnitanud, et loomulikult opositsiooni ja koalitsiooni erakonna retoorika ongi erinev, ja nentunud, et alati pole see üleminek kõige kiirem olnud.

12:49 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Helmen Kütt, palun!

12:49 Helmen Kütt

Täna, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Kõigepealt soovin teile jõudu ja meelekindlust sotsiaalministri väga raske, aga väga ilusa ameti pidamisel! Aga ma tulen tagasi lastekaitse teema juurde. Peale selliseid väljaütlemisi, mis väga paljusid sotsiaaltöötajaid ja eelkõige lastekaitsetöötajaid puudutasid, on ka minule helistatud, kuna ma kuulun ka Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni. Inimesed on helistanud, sest nad on mures. Nad sooviksid väga saada teie suust kinnitust ja seda suunda või teeviita, kuidas nad peavad käituma. Tavaliselt on meedia puhul probleem see, et liialt hilja sekkutakse. Nüüd on öeldud: miks sekkuti, miks ametist mindi, miks nii vara. Ma ei taha keskenduda ühele konkreetsele juhtumile. Teie haldusalas ehk sotsiaalvaldkonnas inimesed vaatavad ja kuulavad, mida ütleb minister. Nad ootavad ka seda, mida teised valitsuskoalitsiooni liikmed ütlevad. Mida te täna sotsiaaltöötajatele ja ka lastekaitsetöötajatele ütleksite? Ja teiseks küsimus, mis selle teemaga haakub. Aastast 2014 on varjupaikade rahastamine suurenenud 500 000 eurolt miljonini. Jätame need katuserahad kõrvale, mis erakonnad ja saadikud on sellesse väga raskesse valdkonda suunanud. Kas koalitsioonil on plaanis neid summasid suurendada ja lisaks tagajärgedele tegeleda ka põhjustega?

12:51 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Austatud Helmen Kütt! Täna küsimuse eest, täna heade soovide eest! Nõustun teiega, et see amet, mida olete ka ise pidanud, on väljakutseterohke, aga väga oluline. Ja nagu te ütlesite, on see ka ilus amet, sest see valdkond ja need teemad, millega tuleb tegeleda, on tõepoolest kõigile Eesti inimestele olulised.

Mis puudutab lapsi ja lastekaitsjaid, siis tegelikult olen ma sellel teemal mõnel korral juba sõna võtnud, enamasti meedia vahendusel. Arusaadavalt iga väljaanne kärbib kommentaare lühemaks, nagu tema uudiseformaad nõuab. Minu sõnum on väga selge: loomulikult, kui on probleem, tuleb sekkuda. Loomulikult, meie kõigi roll ühiskonnas on neid asju märgata. Loomulikult, perevägivald ei ole kunagi ühegi pere siseasi. Loomulikult peab lõppema igasugune ohvrite sildistamine, süüdistamine, arutelu, kas nad ikka äkki ise ka midagi valesti ei teinud. Ohver on ohver – see sõna on eesti keeles väga selge, väga konkreetne. Vägivallatseja on see, kes vastutab. Lastekaitsjad teevad Eestis väga tänuväärset tööd,

väga rasket tööd, väga hinge minevat või hinge kriipivat tööd. Tööpoolest on juhtumeid, mille puhul kritiseeritakse, nagu te ütlesite, et sekkuti liiga hilja. Teinekord jälle öeldakse, miks te sekkute. Tihti peale lapsevanem ütleb, miks te sekkute, sest ta enda meelest on kõik hästi, ja siis sa võib-olla kunagi tänusõnu ei kuule.

Ma tahan küll parlamendi ees kõiki lastekaitsetöötajaid, naistevastase vägivalda tõkestamisega tegelevaid ühendusi, varjupaigatöötajaid tänada ja tunnustada neid tehtud töö eest. See on väga oluline, seda tuleb jätkata. Ja nagu ma mainisin, kõik meie, 1,3 miljonit Eesti elanikku, peame andma oma panuse, kui me näeme abi vajavat last. On olemas lasteabitelefon 116 111, on võimalus saada infot saidilt lasteabi.ee, saada küsimustele anonüümseks jäädes vastuseid ja teada anda mingitest juhtumitest. Nagu öeldud, kui on kriitiline olukord, kui mõne lapse või täiskasvanud inimese tervis või elu võib olla ohus, siis tuleb sekkuda, helistada kiiremas korras politseile. On raske elada hiljem selle teadmisega, et ma jätsin vajaliku kõne tegemata võib-olla mugavusest, võib-olla teadmatusest, võib-olla tahtmatusest n-ö sekkuda teise pere siseasjadesse – olgu veel kord öeldud, et see "sekkuda" on vale termin. Pärast võid seda tagantjärele kahetseda kogu elu.

Mis puudutab laste aitamist, siis valitsuse tegevusprogramm on alles kokkupanemisel, riigi eelarvestrateegia läbirääkimised seisavad alles ees. Seetõttu praegu mingisuguseid suuri rahastushüppeid lubada ei saa. Loomulikult, Sotsiaalministeeriumi jaoks see on prioriteet, see on teema, millega tuleb tegeleda. See on valdkond, kus on väga palju vaja tõhustada just erinevaid nõustamisprogramme ja ennetustööd. Kui juba probleem on tekkinud, siis selle tagantjärele lahendamine, kõigile osapooltele sobiva lahenduse leidmine on märksa keerulisem.

12:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. 12:54 Pensionipoliitika

12:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Täna viies küsimus. Jah, palun!

12:54 Yoko Alender

Mis põhjusel te lõpetate küsimuste käsitlemise, kui meil on üle poole ajast veel ees? Kas te arvate, et viimased küsimused peavad saama rohkem aega? Meil on huvilisi, kes soovivad küsida, veel ju.

12:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ei, viimased küsimused ei saa rohkem aega. Formaat näeb küsijale ette kaks minutit ja vastajale kolm minutit. Aga me algul leppisime kokku ja ma teatasin, et me teeme nii, et on üks täpsustav küsimus registreeritud küsijalt ja üks täiendav küsimus saalist. Kuna formaat on esmakordselt kasutusel ja on kaheksa küsimust, siis juhul, kui me saame vastustega kiiremini hakkama, jääb infotunni lõpus igale Riigikogu liikmele võimalus vabalt esitada küsimusi ministritele, kes on täna saalis, sõna saadakse vastavalt näpunobedusele ja kiirusele, kuidas jõutakse reageerida. Selline on olnud senine praktika ja ma arvan, et me jätkame seda. Aga läheme edasi: viies küsimus, küsija on Aivar Sõerd, vastaja sotsiaalminister Tanel Kiik. Pensionipoliitika. Palun!

12:55 Aivar Sõerd

Hea eesistuja! Austatud minister! Täna andis Statistikaamet teada, et aastases arvestuses tõusid aprillis hinnad 3,2% ja administratiivselt ehk riigi reguleeritud hinnad kasvasid veelgi enam, ligi 4%. Kui me vaatame seda hinnatõusu komponentide kaupa, siis näeme, et just kodukulud, toit, kütus, transport ja teenused olid need, mille hinnad kasvasid kõige enam. Need on ka sellised kuluartiklid, mis kõige enam mõjutavad pensionäre. Te olete ise öelnud, et Eesti keskmine pension on liiga madal, suhtelises vaesuses olevate pensionäride arv kasvab ja suur osa eakatest elab allpool inimväärika elu taset. Keskerakonna valimisplatvormis, mille koostamist te ise juhtisite, oli esimesel positsioonil erakorraline pensionitõus, ja seda nähti ette juba aastast 2020. Kui me vaatame koalitsioonilepet, siis näeme, et erakorralise pensionitõusu punkt on sõnastatud sedavõrd ebamääraselt, et see ei tähenda mitte

midagi. Sellepärast ma küsingi: kas Keskerakonna valitsus, kuhu te kuulute, viib järgmisel aastal ellu erakorralise pensionitõusu või on see osutunud tühjaks lubaduseks?

12:57 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Lugupeetud Aivar Sõerd, aitäh küsimuse eest! Alustan tagantpoolt, teie küsimuse mõttes aga eestpoolt: hinnatõusust. Loomulikult, hinnatõusu saab riik teatud määral reguleerida, aga nii nagu on olnud pigem ka Reformierakonna maailmavaade, tuleb öelda, et riigi roll ei ole hindu kujundada. Mis puudutab kütuse ja transpordi näidet, siis võib küsida, kas need kunagised aktsiisitõusud olid täies ulatuses mõistlikud ja põhjendatud või me näeme nüüd nende tõttu mõnevõrra liiga kiiret hinnatõusu ning üleüldist toodete ja teenuste kallinemist. Debatiga sel teemal olen ma igal juhul nõus, seda võib arutada. Mis puudutab erakorralist pensionitõusu, siis prioriteet on see jätkuvalt. Koalitsioonilepingus on see ikkagi suhteliselt konkreetset kirjas: "Seame eesmärgiks erakorralise pensionitõusu, et tõsta eakate toimetulekut ja heaolu." See on oluliselt konkreetsem lubadus, kui oleks olnud tõenäoliselt nii mõnegi teise erakonna loodud võimalikus koalitsioonis. Erakorraline pensionitõus kui selline on väärtus, mille eest tasub seista. Kui me räägime lihtsalt indekseerimisest, siis tõesti, käesoleval aastal tõusis keskmine vanaduspension 44-aastase staaži korral 8,4%, kuni 483 euron. See on oluline tõus, aga tihtipeale ei piisa sellest just nimelt selleks, et vähendada seda vahet, mida me näeme võrreldes nii suhtelise vaesuse piiriga kui juba ka tegelikult miinimumpalgaga. See vahe on aja jooksul kasvanud, miinimumpalk on jõudsalt eest ära liikumas.

Erakorralise pensionitõusu reaalne võimalus sõltub loomulikult rahalistest vahenditest. Tõsi on see, et tulenevalt senisest riigieelarve baasseadusest, tulenevalt ka senisest, võiks öelda, konservatiivsest eelarvepoliitikast, mida on ajanud kõik eelmised valitsused, on selle 2020. aastal teostamise võimalus kindlasti küsimärgi all. Seetõttu ei pannud me seda koalitsioonilepingusse niivõrd ambitsioonikalt kirja. Nagu ikka koalitsiooni puhul, on lepingusse läinud mitme erakonna mõtted, eesmärgid, soovid, taotlused, sihid. Ühelgi erakonnal ei olnud võimalik dikteerida, et just nimelt see või teine teema peab tulema ja ükskõik mille muu arvel. Suur eesmärk on teadus- ja arendustöö rahastamine, ka palgatõusud sotsiaalsektoris, haridussektoris, kultuurisektoris, siseturvalisuse valdkonnas, idapiiri väljaehitamine – neid rahavajadusega kohti on väga palju ja üks see kõik ole läbirääkimiste küsimus.

Mina sotsiaalministrina seisan loomulikult selle eest, et erakorraline pensionitõus toimuks pigem varem kui hiljem. Selle vajalikkuses ei ole ma kahtlema hakanud. Ma arvan, et see, et aastatel 2005–2007 Eestit juhtinud valitsus korduvalt erakorraliselt pensioni tõstis, oli ainuõige. Tagantjärele ei kahtle selles keegi. On arutatud, et keskmine vanaduspension oleks täna suurusjärgus 100 eurot madalam, kui toonase sotsiaalministri Jaak Aabi eestvedamisel kolme erakonna koalitsioonis ei oleks neid tõuse tehtud. Ma arvan, et samamoodi hakkab olema ka tulevikus: kui see valitsus on oma töö lõpetanud ja erakorralise pensionitõusu ära teinud, siis seda peetakse kindlasti õigeks sammuks.

13:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aivar Sõerd, täpsustav küsimus, palun!

13:00 Aivar Sõerd

Aitäh! Austatud minister! Ma pean ikkagi küsimust jätkama ja natukene täpsustama. Te viitasite ajaloole. Tõepoolest, 2006. aastal viis Andrus Ansipi esimene valitsus jah ellu erakorralise pensionitõusu, aga Keskerakonna juhitud valitsus ei ole sellega lubadustele vaatamata hakkama saanud. Te ütlesite, et aprillis tõusid pensionid korraliselt 8,4%, aga nagu Statistikaameti andmetest lähtub, siis pea poole sellest, kui me vaatame ka ainult kodukululusid, toitu ja kütust, on ära söönud hinnatõusud. Ma küsin siis konkreetsemalt. Praegu on eelarvestrateegia koostamine kas poole peal või peab varsti hakkama seal otsi kokku võtma. Kõik ministeeriumid on oma ettepanekud Rahandusministeeriumile järgmise eelarvestrateegia koostamiseks esitanud. Kas teie juhitud ministeerium tegi Rahandusministeeriumile ettepaneku arvestada eelarvestrateegias erakorralise pensionitõusuga ja kui tegi, siis millises summas?

13:01 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Aitäh küsimuse eest! Läheme ajalukku tagasi, nagu te soovisite. Tõsi ta on, et Andrus Ansip toona peaminister oli, aga ma arvan, et ei ole juhus, et koalitsiooni kuulusid siis nii Keskerakond kui ka tänase Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna eelkäija Rahvaliid. Just nimelt nende kolme erakonna kokkuleppel need erakorralised pensionitõusud sündisid, erinevalt sellest, mida tegid kõik järgmised

Reformierakonna valitsused alates aastast 2007 kuni aastani 2016. Kümne aasta jooksul pärast seda neid tõuse me ei näinud. Nii et tõenäoliselt võis siin teatud osa olla ikkagi ka sellel, et koalitsiooni kuulusid nii EKRE eelkäija kui ka Keskerakond. Mis puudutab käimasolevaid RES-i läbirääkimisi, siis tõsi on see, et on teatud teemad, mille puhul on vaja n-ö poliitilist kokkulepet, et teada, kuhu vähesed piiratud rahalised vahendid suunata. Erakorraline pensionitõus on üks nendest küsimustest, kus me ei ole teinud ministeeriumi taotlust, see on pigem poliitiliste valikute, otsuste koht, mida kolm erakonda asuvad järgmistel nädalatel läbi rääkima, et selgitada, kas ja mil määral on võimalik midagi muuta. Näiteks on räägitud aktsiisipoliitika muudatustest, on räägitud ka Isamaa poolt lauale pandud ettepanekust laste pealt arvestatavat maksuvaba tulu tõsta. Samamoodi kuulub siia hulka erakorraline pensionitõus. Lisaks on veel nüansse, võib-olla ka üleüldised maksuvaba tulu reformi teatud kohendused, mis puudutavad just nimelt eakaid, näiteks ka toitjakaotuspensioni küsimus ja selle arvestamine maksuvaba tulu osaks. Neid ettepanekuid olen osaliselt juba rahandusministrile edastanud, osaliselt lähevad need otsustamisele läbirääkimiste n-ö lõppfaasis. Nagu enne öeldud, riigieelarveliste võimaluste olukord, võiks öelda, on mõnevõrra halvem, kui enne valimisi tundus. Seda on tagantjärele tunnistanud kõik erakonnad, kaasa arvatud Reformierakonna esindajad, kes on öelnud, et on ilmne, et neid lubadusi, mis enne valimisi välja käidi ja mida toona vist Reformierakonna valimisplatvormis oli, kui ma ei eksi, 1,4 miljardi euro eest, ei oleks täna reaalne täies mahus ellu viia. Täpselt sama tuleb tunnistada Keskerakonna platvormi kohta, kus toona oli 1,5 miljardi euro eest lubadusi ehk suurusjärg oli sama. Loomulikult, täies mahus nelja aasta jooksul tänane eelarveline perspektiiv neid ära teha ei võimalda. Aga erakorraline pensionitõus just nimelt ühe konkreetse eesmärgina on seetõttu koalitsioonilepingusse kirja pandud, et see on meie prioriteetide seas kas esimene või üks esimesi, mida me soovime siiski selle nelja aasta jooksul ära teha. Kas see tuleb 2020., 2021., 2022. aastal või hiljem, seda näitavad juba läbirääkimised.

13:04 Esimees Henn Põlluaas

Palun! Härra Jürgen Ligi on küsimus.

13:04 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Kiik, soovitan teil pingutada. Te olete noor mees, ei ole veel lõpuni paadunud. Te saate harjutada küsimustele vastamist ilma küsijat, oponenti ja minevikku kommenteerimata. Lihtsalt vastate küsimusele! See on väga Savisaar ja väga Jüri Ratas, kui te igasse vastusesse panete, et Reformierakond varem ka ja teised ka! See on lihtsalt lame, see jätab kehva mulje.

Aga minu küsimus on pensionitõusu kohta. Oligi väga küüniline sellist asja lubada. Praeguses demograafilises olukorras ja ajal, kui te olete tekitanud struktuurse miinuse, on erakorralisest pensionitõusust rääkida erakordselt küüniline. See ei ole võimalik. Vaadake eelarve olukorda, vaadake demograafilist olukorda! Ma soovitan teile, et te ei üritaks vägisi seda lubadust ellu viia, siin on niivõrd suured numbrid mängus.

Teiselt poolt läks üks erakordselt küüniline asi ikkagi koalitsioonileppesse sisse, see on teise samba lammutamine. Kui teie lubaduse mõte on see, et pensionid on liiga madalad ja neid tuleb tõsta, siis selle muudatuse, mis läks koalitsioonilepingusse sisse, ehk teise samba vabatahtlikuks muutmise tulemus on, et pensionid hakkavad olema veel väiksemad. Need numbrid on Rahandusministeeriumi koduleheküljel, ma usun, endiselt olemas: põlvkonna pärast on juba 30% madalamad pensionid. Kuidas need kaks asja teie peasse korraga ära mahuvad, esiteks pensioni tõstmine ja teiseks pensioni alandamine? Kuidas te sotsiaalministrina seletate sellise olukorra loomist, kus vanad inimesed on tulevikus sisuliselt süvavaesuses?

13:06 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Lugupeetud Jürgen Ligi, aitäh küsimuse eest! Täna soovituste eest ka! Kindlasti me kõik pidevalt õpime, kuidas küsimustele vastata ning kuidas jääda seejuures viisakaks ja kuidas ka küsimusi esitades seda teha. Mis puudutab ajaloole viitamist, siis ma arvan, et see on ikkagi oluline. Ajaloo mõistmine, tundmine, teadmine, ka hiljutise poliitajaloo väljatoomine aitab tihti konteksti mõista. See aitab võib-olla selgitada seda, et mõni, nagu öeldud, erakorralisena näiv olukord tegelikult seda mitte ei ole, see võib lihtsalt nii tunduda, kuna inimese mälu on tihti eksitav, inimese mälu on valikuline. See on loomulik, et me kõik tajume tänaseid olukordi aktuaalsemana kui seda, mis toimus minevikus, see on arusaadav. Mis puudutab erakorralist pensionitõusu, siis nüüd ma teist päris aru ei saanud. Mina olen lugenud

Reformierakonna valimisplatvormi, seal oli lubadus tõsta pensioni 200 eurot nelja aasta jooksul. Tõsi, sõnu "erakorraline pensionitõus" seal sees ei olnud, aga 200 euro võrra pensioni tõstmine tähendaks, et keskmine vanaduspension peaks jõudma 700 euronile. Ma ei saa päris aru, kuidas on seda võimalik teha ilma erakorralise tõusuta, ja täpselt samamoodi ei saa ma aru, kuidas see oleks eelarvele vähem koormav kui näiteks see, mis on praegu. (Hääl saalist). Ei, ma vastan. Ma lihtsalt küsingi, kas see on teie seisukoht või Reformierakonna seisukoht, et pensionitõus kui selline on kuidagimoodi vastunäidustatud teema. Ma arvan, et see seda ei ole.

Mis puudutab struktuurset eelarve tasakaalu, siis tõsi ta on, et see on loomulikult oluline. Aga me peame arvestama ka seda, et inimesele, kelle igapäevane toidukorv on niigi nigel, ja nagu viitas teie kolleeg Aivar Sõerd, kelle igapäevast toimetulekut on hinnatõus juba raskendanud, tundub see argument, et eelarve tasakaal, pikk perspektiiv ja kõik muu, paratamatult vähem pakiline kui igapäevane toimetulek, igapäevaste arvete maksmine, igapäevaste kulude katmine. Seetõttu jään siiski seisukohale, et erakorralise pensionitõusu jaoks vahendeid leida oleks riigi seisukohalt väärikas, mõistlik ja sotsiaalselt hooliv ning seda võiks teha.

Mis puudutab teist pensionisammast, siis need võrdlused, millele te viitasite, olid ilmselt toodud, lähtudes olukorrast, kus seda sammast üldse ei oleks. Usun, et te olete sellega nõus. See ei olnud võrdlus süsteemiga, mida koalitsioon on välja pakkunud, mis näeb ette vabatahtlikkust, mis näeb ette seda, et inimesel on võimalus raha välja võtta, mitte kohustus, ja mis näeb ette, et inimesed liituvad ka edaspidi süsteemiga automaatselt. Loomulikult tuleb kõik arvutused ja analüüsid ära teha. Neid muudatusi ei tehta nii, et nad esitatakse, ja kuu aja pärast on vastu võetud. Seda kõike tuleb analüüsida. Need on olulised muudatused. Ma olen täiesti nõus, et see on pikaajaline küsimus, see on küsimus sellest, milline hakkab olema meie enda pension, milline hakkab olema tulevaste põlvkondade pension, mitmest sambast see koosneb. Täna on kolmesambaline süsteem, kolmas toimib vabatahtlikkuse alusel. Need debatid tuleb ära pidada ja loomulikult tuleb selle raames vaadata just seda, et oleks võimalik tagada inimväärikas vanaduspension ka neile, kes mingil põhjusel otsustavad näiteks sambasüsteemist väljuda ega investeereri eri kontode kaudu raha, vaid hakkavad seda kasutama jooksvas tarbimises.

13:09 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

6. 13:09 Noortevaldkonna arengukava

13:09 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine küsimus on Dmitri Dmitrijevi haridus- ja teadusminister Mailis Repsile. Palun!

13:09 Dmitri Dmitrijev

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud haridus- ja teadusminister! Riigikantselei eestvedamisel on algatatud uue arengustrateegia "Eesti 2035" loomine. Samal ajal muutuvad lähiajal kehtetuks paljud teised arengukavad, sh noortevaldkonna arengukava, mille kehtivus lõpeb järgmise aasta lõpus. Kuna me tihti rõhutame noortevaldkonna tähtsust ning noorte kaasamise vajadust, tahaks teada, mis saab edasi. Kas uueks strateegilise planeerimise perioodiks tuleb ka eraldiseisev noortevaldkonna arengukava või on plaanis midagi muud?

13:10 Esimees Henn Põlluaas

Vabandust! Protseduuriline küsimus on Jürgen Ligil.

13:10 Jürgen Ligi

Me alustasime sellest, et kodukorda on muudetud. Kas see muudatus hõlmas ka seda, et infotund on edaspidi koalitsiooni omavaheliste vestluste tund? Me tegime infotunni pikemaks selleks, et opositsioon saaks valitsusega dialoogi pidada, mis on väga suur haruldus. Aga selles punktis tuleb selline ise-küsin-ise-vastan-dialoog. Kas see on tõesti kodukorraseaduse mõte?

13:11 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh küsimuse eest! Infotund ei ole mõeldud mitte ainult opositsioonile, vaid ka koalitsioonile. Kõik saadikud, sõltumata nende erakondlikust kuuluvusest, võivad küsimusi esitada. Väide, justkui koalitsioonierakondade liikmed ei võiks seda teha, paneb üsnagi imestama. Palun jätkame!

13:11 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Suur aitäh küsimuse eest! Küsimus oli, ma sain aru, lausa kahel küsijal. Härra Jürgen Ligi oli mures, kas Riigikogu liikmed võivad küsida. Võivad ikka küsida. Loodame, et järgmiseks nädalaks on neid küsimusi siis rohkem. Tõepoolest, enne valimisi, aga võib-olla natuke isegi pikemalt käis, võib öelda, et pool aastat on käinud suur arutelu selle ümber, kas noortevaldkonnal peaks olema eraldi strateegia või mitte. Haridus- ja Teadusministeeriumis käib koos noorte ümarlaud ja ka seal on noorte esindajad Eesti Noorteühenduste Liidust ehk ENL-ist sama küsimust korduvalt tõstatanud. Nii Riigikantselei kui ka Haridus- ja Teadusministeerium on võimalikuks pidanud kahte võimalikku stsenaariumit. Üks on see, et 48 olemasoleva strateegia asemel oleks rohkem valdkondadevahelisi strateegiaid. Ma usun, et ka Riigikogu puutub selle teemaga lähikuudel kokku, kui arutatakse strateegiate ja arengukavade tulevikku ning püütakse leida nende ühisosa. Väga lihtne näide: eile ja üleile oli arutelu ettevõtluse ja teaduse seostest, arutasime, kuidas innovatsiooni, teaduse, ettevõtluse ja avaliku sektori väga olulisi teemasid seostada, et edaspidi oleks ühine strateegia.

On olnud ettepanek, et haridusvaldkonnal ja noortevaldkonnal ei oleks mitte eraldi strateegiad, vaid neil võiks olla ühendatud strateegia. Kuid peab ütlema, et kuna me oleme rahvusvaheliselt nii OECD kui ka Euroopa Liidu tasandil pigem paistnud silma sellega, et meil on olnud väga tugev noortepoliitika, siis on noorte väga suur soov endiselt see, et noortevaldkonda käsitletak eraldi strateegiaga. Sellest lähtuvalt on see küsimus ka siin Riigikogus rohkem kui üks kord kõlanud. Tänapäevaks on kokku lepitud, et me leiame ühisosa, me vaatame, milline hakkab olema keelevaldkonna, haridusvaldkonna ja teadusvaldkonna ühisosa. Pigem on suund küll sellele, et noortevaldkond võiks saada oma selge ja strateegilise arengukavalise perspektiivi, sest noortel on siiski neid teemasid, mida nad tahaksid eraldi käsitleda.

13:14 Esimees Henn Põlluaas

Täpsustav küsimus, Dmitri Dmitrijev, palun!

13:14 Dmitri Dmitrijev

Peale Haridus- ja Teadusministeeriumi kavandavad noorsootöö meetmeid ka teised ministeeriumid. Kuna ma ise olen rohkem sõna võtnud noorte tervise ning vähese liikuvusega seotud teemadel, mis on spordivaldkonna kaudu seotud rohkem Kultuuriministeeriumiga, siis küsin, kas ja kuidas kaasatakse uue noortevaldkonna strateegia väljatöötamise protsessi teised ministeeriumid.

13:15 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Aitäh! Ka see teema on olnud nii noorte ümarlaua kui seda on noored ka laiemalt tõstatanud. Peab meelde tuletama, et ka Euroopa Liidu eesistumise ajal oli noortevaldkonna teema mitmel korral laual. See on üks Euroopa Liidu ühiseid poliitikaid. Mida noored ise ütlevad? Kui neid kaasatakse näiteks volikogude tasandil – meil on ju olemas noortevolikogud – või ka laiemalt ministeeriumite tasandil ümarlauadesse, aga ma loodan, et aina enam ka Riigikogu komisjonid kuulavad noortelt tulevaid signaale –, siis kipub see toimuma traditsioonilistes valdkondades. Hea küsija ise mainis kultuuri- ja spordivaldkonda, võib mainida haridusvaldkonda, kui hästi läheb, siis kaasatakse noori sotsiaalvaldkonnas teatud toetuste või mingite sotsiaalsete riskirühmade teemadel. Noored ise arvavad, et neid ei kaasata piisavalt kõigis valdkondades. Nad tahaksid palju rohkem eri teemadel kaasa rääkida. Ma usun, et kõik Riigikogu liikmed, kellel on kokkupuuteid noortega, eriti kui need kokkupuuted on kohaliku omavalitsuse volikogudes, näevad, et noored on väga teadlikud sellest, mida nad soovivad. Noored tahaksid kaasa rääkida näiteks keskkonnateemadel, ka terviseteemadel. Huvitav teema on näiteks detailplaneeringud. Noored vaatavad hoopis teise pilguga tänaseid linnaplaneeringuid ja arutavad, milline osakaal on seal näiteks sotsiaalsetel eesmärkidel. See on põhjus, miks noored igal sammul ja igal hetkel, kui vähegi võimalik, tuletavad meelde, et nüüd, kui jälle tehakse uusi plaane nii Riigikogu kui ka valitsuse tasandil, täidesaatval tasandil, oleks väga kena ja samas tungivalt soovituslik,

et sellesse kaasataks noorte esindusorganisatsioone ja noori spetsialiste.

Võib-olla sobib esimesse infotundi ka selline armas üleskutse teile noortelt endilt, kes väga paluvad, et neid kaasataks, nad on valmis tulema eri komisjonidesse, nii probleemkomisjonidesse kui ka sisukomisjonidesse. Noorte katusorganisatsioonid on tõesti väga tugevad ja noored tulevad hea meelega kaasa. Nii et selline signaal noortelt on tulnud. Tõepoolest on järgmisel aastal Riigikogus arutlusel väga palju suuri arengukavasid ja strateegilisi plaane. Eriti pikaajaliste plaanide, nagu aastateni 2030–2035 ulatuvate plaanide koostamisel, mis on arusaadavalt just noortele, tulevikule suunatud, oleks nende kaasamine paslik. Nad ise toovad välja just keskkonna- ja planeeringuteemad.

13:18 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Ministrile rohkem küsimusi ei ole. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

7. 13:18 Pikaajalise hoolduse reform

13:18 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsib Tõnis Mölder, küsimus on sotsiaalminister Tanel Kiigele. Palun!

13:18 Tõnis Mölder

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister! Nagu me näeme, infotund on olnud juba päris pikk, sotsiaal- ja tervishoiuvaldkond paelub kõiki, nii opositsiooni- kui ka koalitsioonipoliitikuid. Jõudu ja jaksu teile selles raskes töös! Mulle tundub, et teema läheb kõigile korda ja on väga tähendusrikas. Ma pean ütleva, et eelnevas elus on mul olnud kokkupuuteid nii sotsiaal- kui ka tervishoiuvaldkonnaga ning mulle on väga meeldinud need sõnavõtted, mis on puudutanud just alternatiivmeditsiini, ja selline väga jõuline sekkumine sellesse teemasse. Nii et indu, jõudu ja jaksu! Aga minu tänane küsimus ei puuduta mitte alternatiivmeditsiini, vaid pigem omastehooldust ja omaste hoolduskoormust. Teadupärast on Eesti vananev ühiskond. Omastehooldusega seotud küsimused on väga keerulised lähedastele ja võib-olla tervele inimese lähiringkonnale. Kindlasti on siin oma roll riigil ja kohalikul omavalitsusel. Ma tean, et eelmine valitsus võttis vastu pikaajalise hoolduse probleemi lahendamise kava. Mind huvitab just nimelt see, milline on tänase valitsuskoalitsiooni seis selles küsimuses, mis puudutab omastehooldust ja pikemat nägemust selles valdkonnas.

13:19 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Lugupeetud Tõnis Mölder, aitäh küsimuse eest! Täna heade soovide eest! See on loomulikult positiivne, kui need teemad lähevad inimestele korda, ja ma arvan, et nad lähevadki korda nii siin saalis olijatele kui ka Eesti elanikele laiemalt.

Mis puudutab pikaajalise hoolduse reformi ja neid mõtteid, siis siin on kolme erakonna ühisosa väga suur. See oli näha ka koalitsiooniläbirääkimiste ajal. Ma usun, et seda võiks isegi laiendada: kui laua taga oleks olnud ka Sotsiaaldemokraatlik Erakond ja Reformierakond, küllap oleks ka siis olnud arusaam, et me peame suurendama kodus pakutavate sotsiaalteenuste mahtu, peame parandama nende kvaliteeti ning parandama vajaduse korral hooldekodukoha kättesaadavust ja vähendama omaosalust. Need teemad on lihtsalt niivõrd olulised. Me näeme, et 60 000 – 70 000 inimest hooldab mõnda oma lähedast. Need inimesed on seetõttu kas täielikult või osaliselt eemal ka tööturult, neil ei ole võimalik ennast soovitud määral realiseerida ja ka riigile jääb laekumata arvestatav osa makse. Me näeme, et riigilt saadavate pikaajalise hoolduse teenuste jaoks on kokku 80 000 teenuskohta, aga tegelik vajadus on üle 130 000. Nii et siin tuleb kindlasti edasi liikuda.

Mis puudutab teie viidatud Sotsiaalministeeriumi kava, siis tõesti, 2018. aasta detsembris see valitsusele esitati. Valitsus võttis toona selle teadmiseks. Kokkulepe oli, et Sotsiaalministeerium koostöös Rahandusministeeriumiga töötab pikaajalise hoolduse süsteemi loomiseks välja meetmete rakendus- ja rahastusskeemid ning esitab need 2020.–2021. aasta riigi eelarvestrateegia läbirääkimistel taotlustena. Seda me oleme ka teinud.

Mis on peamised eesmärgid? Mõte ja põhiline suund on suurendada kodus elamist toetavate teenuste, kogukonnapõhiste teenuste ja teenusmajade mahtu, parandada õendusabiteenuse kättesaadavust, samuti mitteformaalsete hooldajate tugiteenuse pakkumist ja kehtestada vajaduspõhiste teenuste eest

tasumise põhimõtted. Siin on väga oluline roll kohalikel omavalitsustel, just nimelt koostöös peab neid küsimusi lahendama. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse järgi on teatavasti sotsiaalhoolekanne, sotsiaalvaldkond just nimelt omavalitsuste üks ülesandeid, millega tuleb tegeleda. Me peame leidma mõistliku tasakaalu ja ühisosa laias laastus kolme osapoole vahel, see puudutab inimest ja tema lähedasi, kohalikku omavalitsust ning riiki, antud juhul valitsuse tasandit, et saaks otsustada, milline hakkab olema mõistlik rahastamise skeem, milline hakkab olema kulude katmine näiteks hooldekodus, samuti koduteenuse puhul, ning milline peab olema mõistlik n-ö seaduste raamistik.

Kõik need ettepanekud on meil plaanis esitada veel käesoleva kuu jooksul Vabariigi Valitsuse kabineti nõupidamisele arutamiseks ja tulenevalt sellest on ette valmistatud ka rahataotlused järgmise nelja aasta riigi eelarvestrateegiasse. See, millised on täpsed võimalused, nii nagu ka varasemate punktide puhul alles selgub, aga see suund ja valdkonna oluliseks pidamine on minu hinnangul koalitsioonikõneluste ajal ja ka hilisemates aruteludes olnud kõigile kolmele erakonnale väga selgelt prioriteetne.

13:22 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Tõnis Mölder, palun!

13:23 Tõnis Mölder

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister, kõigepealt aitäh vastuse eest! Ma siiralt loodan, et eelarvestrateegias saab ka nii oluline teema kajastatud ja me lähima nelja aasta jooksul liigume selles valdkonnas palju suuremate sammudega edasi. Aga teadupärast oli enne valimisi väga tugev debatiteema see, kas ja kui palju peaks riik pakkuma lähedastele tuge hooldekodukoha eest tasumisel. Minu küsimus lähtubki sellest. Teadupärast on kodu meile kõigile armas ja me kõik tahaksime kodus ka väärikalt vananeda. Ma küsin nii valitsuse kui ka teie isiklikku arvamust. Kas te pigem pooldate seda, et riik ja kohalik omavalitsus peaks pakkuma eakatele tugiteenuseid ja hooldusteenuseid just nimelt kodus keskkonnas, või peaksid riik ja kohalikud omavalitsused siiski pakkuma inimestele võimalikult hõlpsasti ja miks mitte ka koostöös – ma mõtlen finantsilist koostööd – hooldekodukohti? Kumb on see keskkond, kus teie arvates inimesed võiksid väärikalt vananeda?

13:24 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Aitäh täpsustava küsimuse eest! Lühivastus oleks kindlasti see, et tuleb panustada mõlemasse suunda. Mis puudutab inimese enda soovi ja tihtipeale ka mõnes mõttes mõistlikku korraldust, siis mulle tundub, et selliste koduteenuste, kodus sotsiaalteenuste pakkumine on oluline, seda võimalust tuleks laiendada. Ma arvan, et kõik siin saalis ja tegelikult kõik Eesti inimesed teavad enda tutvusringkonnas, sugulaste ringis, vanavanemate seas inimesi, kes neid teenuseid saavad. Tihtipeale – võin ka enda sugulaste kontekstis näite tuua – eelistab inimene ikkagi elada oma kodus. See on inimloomusele omane, eriti puudutab see just eakat põlvkonda, kes on harjunud sellega, et kodu on mõeldud aastakümneteks, kodu on võib-olla põlvest põlve pärandatud, kodu ei ole koht, kust väga kergekäeliselt välja kolitakse, elamispinda ei vahetata sageli. Kui on vähegi võimalik, kui inimene ei vaja ööpäev läbi tuge ja abi, me räägime näiteks inimestest, kes vajavad võib-olla toetamist olme korraldamisel, poeskäimist, selliseid lihtsamaid teenuseid, koristamist – ma ei hakka siin detailidesse minema –, siis ei ole tõenäoliselt rahaliselt ega ka inimese enda emotsioone ja eelistusi arvestades hooldekodukoha pakkumine ja tagamine mõistlik. Pigem on nende inimeste puhul tõesti olulisem panna rõhku sellele, nii nagu ka koalitsioonileping sõnastab, et suurendatakse kodus pakutavate sotsiaalteenuste mahtu ja valikut ning parandatakse nende kvaliteeti.

Aga samal ajal, nagu öeldud, ei saa me üle ka sellest, et on inimesi – kahetsusväärset nende arv pigem kasvab, tulenevalt sellest, et meil on vananev ühiskond –, kes vajavad pidevat teenust, kellel ei ole võib-olla võimalik kodus iseseisvalt toime tulla ja kelle puhul on mõistlik ja vajalik leida kohaliku omavalitsuse, riigi ja inimese enda rahalisi vahendeid arvestades võimalus, ühiselt panustades, et hooldekodukoht oleks tagatud.

Me teame väga hästi, miks see probleem on nii teravalt tõstatunud. Põhjus on see, et keskmine vanaduspension, nagu ennegi mainitud, on oluliselt madalam kui isegi miinimumpalk ja see on ka oluliselt madalam kui keskmine hooldekodu kohatasu kuus. Nüüd ongi olukord, kus väga tihti peavad panustama kas lapsed või teised sugulased ja teatud juhtudel kohalik omavalitsus. Inimesed peavad tihti kas sellest teenusest loobuma või tuleb neil kolida kodust kaugemale, otsides soodsamaid

lahendusi. Kindlasti ei lähe see kokku põhimõttega, et tagatakse inimväärikas elu kõigile meie inimestele. Kõiki neid küsimusi nimelt see pikaajalise hoolduse reform käsitlebki. Need lahendused ei sünni üleöö. Sinna on vaja aastaid panustada, aga selles suunas tuleb liikuda, sest see probleem iseenesest kuskile ei kao.

13:27 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Selles küsimuses rohkem sõnasooivijaid ei ole. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

8. 13:27 Ravijärjekordade lühendamine

13:27 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena esitab Erki Savisaar küsimuse sotsiaalminister Tanel Kiigele. Palun!

13:27 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud sotsiaalminister! 4. veebruaril k.a sõnasite toona veel peaministri büroo juhatajana, et Keskerakonna peamiste eesmärkide hulka valimiste järel kuulub muude tähtsate asjade seas ka ravijärjekordade jätkuv lühendamine. Olete ka hiljem antud teemal meedias korduvalt sõna võtnud ning sõnastanud selle ka enda ühe peamise prioriteedina, mida te ministriametis ära teha soovite. Teadupärast on antud teema ka Eesti Keskerakonna, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ja Isamaa Erakonna koalitsioonileppes ära märgitud. Seal on antud punkt sõnastatud järgmiselt: "Parandame arstiabi kättesaadavust ning lühendame ravijärjekordi." Eespool mainitust tuleneb ka minu küsimus. Me teame, et ravijärjekordade mure on pikaajaline probleem. Samuti on teada, et eelmine valitsus eraldas valdkonda kaua oodatud lisaraha, mis aitab selle murekohaga tegelda. Kuidas plaanib aga uus valitsus ravijärjekordade lühendamisega edasi minna? Millised on teie plaanid?

13:28 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Aitäh küsimuse eest! Alustangi sellest eelmise valitsuse otsusest. Tahan siinkohal tunnustada kogu eelmist koalitsiooni, Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ja Isamaa algatust ning otsust tõepoolest suunata haigekassa eelarvesse lisavahendeid, ja nimelt just jätkusuutlikult, mitte ühekordse eraldise alusel, panustades 2018. aastal 7%, 2019. aastal 10%, 2020. aastal 11%, 2021. aastal 12% ning 2022. aastal ja edaspidi 13% ravikindlustusmakset n-ö mittetöötavate vanaduspensionäride pensionilt. See lahendus on väga oluline, ta tagab just nimelt selle, et kui inimesed lahkuvad tööturult, lähevad vanaduspensionile, kui nad pensioniikka jõuavad, siis ravikindlustusmaks osakaal *summa summarum* ei lange, vaid see raha, mis kogutakse, säilib laias laastus samas proportsioonis. Seetõttu aitab ka see konkreetne otsus teha valitsusel positiivseid samme, ta aitab haigekassal suunata vabanevaid ja täiendavaid eelarvelisi ressursse ravijärjekordade lühendamisse. Näiteks, eelmise aasta prioriteedid (me oleme haigekassaga rääkinud) olid laste ravimine, sisehaiguste ravi, kardioloogia, onkoloogia, hematoloogia, silmahaigused, endoproteesimised, lisaks veel märksõnadena üldkirurgia, psühhiaatria ja ortopeedia järelravi. Järgmiste aastate prioriteedid on samuti laias laastus juba paigas. Needsamad valdkonnad saavad selle rahastuse loomulikult püsivalt, mitte ühekordse eraldisena, vaid see hakkab olema lisavõimalus, kuidas just ravijärjekordi lühendada ja ravi kättesaadavust parandada. Lisaks on küsimuse all üldkirurgia, günekoloogia, ortopeedia, psühhiaatria, kardioloogia, sisehaiguste erialasse täiendav panustamine järgmistel aastatel. Nendel teemadel oleme kohtunud ka haigekassaga. Loomulikult, raha ei ole siin ainuke komponent, raha on küll oluline komponent, aga tuleb minna edasi ka digiregistratuuri arendamisega, erinevate e-konsultatsioonide pakkumisega, digilahenduste kasutusele võtmisega, et rahakasutus oleks võimalikult efektiivne ega oleks olukordi, kus inimene on kirjas mitme teenusepakkuja juures, aga võib-olla lõpuks ei tulegi vastuvõttule, arst ootab tühja ja teine patsient kas saab teenuse kätte hiljem, kui ta oleks võinud saada, või saab seda enda jaoks ebamugavamalt. Selliste küsimustega tuleb samuti edasi liikuda. Ma pean laiemalt oluliseks – sellele viitaks ka kolleeg Tõnis Mölder – loomulikult kõigi inimeste enda tervisekäitumist, alustades juba lapsepõlvest, on see siis liikumine, tervislik toitumine või ravi puhul

lähjumine põhimõttest, et inimene, kes on seda valdkonda aastaid õppinud, ennast täiendanud, seda praktiseerinud, on tõenäoliselt parem nõuandja kui n-ö doktor Google või siis internetis, ütleme, kemikaale pakkuvad isehakanud n-ö arstid. See on väga oluline.

13:31 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Erki Savisaar, palun!

13:31 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Jätkan samal teemal. Olgugi et Eestis on väga kvaliteetne arstiabi, on vaatamata tervishoiule eraldatud lisamiljonitele jätkuvalt probleemiks doktori jutule pääsemine. Ei ole harvad juhud, kui inimesed annavad ennast arsti vastuvõtule registreerides endast maksimumi ja panevad end igaks juhaks kirja mitme arsti juurde, mis tekitab aga nn tühjade registreerimiste ohu ja probleemi. See on lihtsustatult öeldes olukord, kus arst on olemas, olemas on ka aeg, kuid patsienti lõpuks ei ole. Samal ajal on järjekorras inimesi, kellel on kiirelt lahendust nõudev mure, kuid sellele leitakse lahendus alles võib-olla mitme kuu pärast. Valitseb olukord, kus eri meditsiinasutuste digitaalse registreerimise süsteemid pole üksteisega ühilduvad. Värskes koalitsioonileppes on öeldud, et loodud võimuliit plaanib kiirendada digisaatekirjade, e-konsultatsioonide, digiregistratuuride ja teiste digilahenduste kasutusele võtmist. Milline on teie vaade antud võimalustele? Millal on oodata digiregistratuuri kasutuselevõttu?

13:33 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Täna küsimuse eest! Alustan laiemalt. Tõsi on see, et e-tervis ja kõik sellised digilahendused on olnud meie riigi visiitkaart välismaal juba aastakümneid. Väga suur huvi on just meie e-tervise lahenduste vastu olnud nii naaberriikidel, Euroopa Liidus laiemalt kui tegelikult ka väljaspool Euroopa Liitu. Nende teemadega tegelevad mitmed inimesed Sotsiaalministeeriumis, tegeleb erasektor ja üsna aktiivselt tegeleb ka teadusasutuste pool. Selliste lahenduste kasutusele võtmine ja riikidevaheline koostöö on väga oluline, see puudutab näiteks digiretsepte ja võib-olla tulevikus ka erinevaid registratuurilahendusi, miks mitte.

Valitsuse tegevusprogrammis on eesmärgiks võetud (see ei ole küll vastu võetud), see on meie ettepanek nii 100 päeva plaani raames kui ka tegevusprogrammi raames, et juba augustis 2019 võetaks piirkondlikes kesk- ja üldhaiglates kasutusele digiregistratuur. Kas see toimub täpselt selles ajaraamistikus või esineb tõrkeid, seda on täna vara öelda. Töö selle nimel käib juba ammu, see algas loomulikult enne minu ministriks saamist, see ei alanud viimase nädala jooksul. Suund ja siht on seatud, kuupäevad on paika pandud. Nagu ma ütlesin, 100 päeva jooksul on soov jõuda reaalselt esimestes haiglates või juba enamikus haiglates selle kasutuselevõtuni. Kindlasti on oluline, nagu ma enne mainisin, ka muude digilahenduste laiem kasutamine ja tutvustamine.

Tegelikult on koalitsioon – ma nüüd räägin peast – koalitsioonilepingusse fikseerinud sellise mõtte, et inimestel võiks olla isiklik terviseplan, kus oleks võimalik kas või perearstil esitada talle märkmeid-mõtteid. Selles, kas seda võiks teha tänase perearstisüsteemi abil või tuleks leida muu lahendus, tuleb kokku leppida, seda tuleb natuke veel arutada. Võib-olla on need isikliku tervisekäitumise soovitused, kui palju tuleks liikuda, mida süüa, mis toite vältida, võib-olla inimese isiklike kas kolesteroolinäitude või muude näitude põhjal antud soovitused. Kui vaadata seda natuke ambitsioonikamalt, n-ö tulevikku vaatavalt, siis kindlasti on geeniuuringute ja tänaseks kogutud geeniproovide põhjal võimalik anda teaduspõhiseid soovitusi, milliseid ravimeid inimene peaks kasutama, millised tema puhul annavad tulemusi, millised tulemusi ei anna, ja millised võivad olla vastunäidustatud. See on küll mõnes mõttes tulevikku vaatav, aga tegelikult on ka see teema täna töös. Teatavasti on kogutud juba üle 100 000 geeniproovi, eesmärk vist on käesoleva aasta lõpuks saada 200 000 proovi, ja sellel teemal tuleb kindlasti edasi minna. Kui meie ei ole teenäitajad, ei ole siin eesrindlikud, siis on seda teised riigid ja siis peame tulevikus võib-olla ostma samu teenuseid ja tehnoloogiaid mujalt sisse. Meie soov on olla siiski digivaldkonnas eesrindlik n-ö üle kõigi sektorite horisontaalselt.

13:36 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Küsimus on Hele Everausil. Palun!

13:36 Hele Everaus

Austatud minister, palju jõudu! Meil kõigil on teie tegusid väga vaja, kaasa arvatud meil siin saalis inimestena. Aga minu küsimus haakub teie vastustega ja tahaksin paluda teil natuke konkretiseerida. OECD raport Eesti tervishoiu olukorra kohta toob välja, et kindlustatud – ma rõhutan, et kindlustatud – inimeste ravi on katmata 12,7% ulatuses. See tuleneb väga oluliselt sellest, kuidas haiged ravile pääsevad. Siin ei ole peetud silmas topeltplaneerimist ega topeltjärjekordades olemist, lihtsalt umbes 13%-l inimestest jääb vaatamata sellele, et neil on ravikindlustus, ravi saamata. Kindlasti on tore, et te raha juurde annate, aga ma küsin, kui suur ikkagi see protsent SKP-st hakkab olema ja missugune on see dünaamika. Täna me oleme seisus, kus me oleme Euroopa Liidu keskmisest kaks korda vähem tervishoidu rahastanud ja rahastamas. Milline see edasine strateegia on? OECD raport toob välja, et ühena vähestest maadest – üllatus-üllatus! – on Eesti see riik, kus Sotsiaalministeerium ei ole pikka aega pikaajalist tervishoiupoliitikat ajanud. Õieti, kui te vaatate seadusi, siis selgub, et talle ei olegi seda ülesannet pandud. Seda ei ole ka jälgitud. On tehtud küll otsus, et iga aasta vaadatakse üle, missugused eesmärgid on olnud ja kuidas neid täidetakse, aga seda pole tehtud. Kuidas teie nüüd värske ja targa ministrina kõiki neid ülesandeid lahendama hakkate? Me väga ootame seda.

13:38 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Suur tänu küsimuse eest ja aitäh heade soovide eest! Ma kardan, et ajast jääb puudu, et need teie esitatud küsimused ära vastata. Mis puudutab seda, et inimestel jääb ravi saamata, siis te nimetasite, et saamata jääb see 13%-l, ma saan aru, et kindlustatud inimestest, ja kui lugeda siia juurde veel kindlustamata inimesed, siis me saame suurusjärguks 20% elanikkonnast, mis on muidugi muret tekitavalt suur number. Ma panin selle märkuse kirja, ma kindlasti uurin, milline on maja hinnang sellele, millised on need põhjused olnud, kas piirkondlik arstiabi kättesaamatus, võib-olla inimeste tööaja ja arstiaegade ühildamise küsimus või veel midagi, mille taha see on jäänud. Ma ei taha siin hakata spekuldeerima, sest tegemist on olulise küsimusega.

Mis puudutab arstiabi rahastust, tervisevaldkonna rahastust laiemalt, siis te tõite välja, et see on teistest riikidest keskmiselt kaks korda väiksem. Mina sotsiaalministrina olen kindlasti seda meelt, et siia valdkonda on lisaraha vaja, see puudutab mõlemat põhivaldkonda, nii tervise- kui ka sotsiaalpoliitikat, samamoodi tööturupoliitikat ja võrdõiguslikkuse poliitikat, aga rahalised võimalused on olnud alati koalitsiooni määrata, koalitsiooni kokku leppida. Pean väga oluliseks eelmise valitsuse tehtud otsuseid, mille täitmist tänane valitsus on otsustanud ja lubanud jätkata, mis annavad haigekassale lisavahendeid. Mis puudutab muid võimalikke tulumeetmeid, siis paljuski on küsimus selles, kas me hakkame tervikuna mingil hetkel kogu arstiabi rahastamise poolt üle vaatama. Näiteks, kui me räägime ravikindlustamata inimestele raviteenuse pakkumisest, siis juhul, kui me sellise otsuse peaks tegema (see oli ka koalitsioonilepingu puhul kaalumisel), siis milline hakkab olema rahastusmudel. Kas riik hakkab panustama veel juurde, näiteks nii, nagu ta praegu maksab eakate eest, vanaduspensionäride eest ravikindlustuse osa, kas me tekitame mingeid sihtgrupe juurde ja kuidas me samal ajal vältida olukorda, kus mõnel töötajal väheneb motivatsioon sotsiaalmaksu tasuda, mille eest saab praegu ravikindlustust? Seda teemat, milline peaks olema haigekassa ja kogu arstiabi rahastuse mudel, tuleb loomulikult tervikuna arutada. Tööturg on muutumas, tööjõusuhted on muutumas, me näeme väga palju erinevaid osaühingute lahendusi, meil on väga palju, nagu öeldud, hooajalisi töötajaid ja me näeme inimesi, kelle sotsiaalmaksu laekumine on sesoonselt väga erinev ja kellel praegu ravikindlust ei ole, hoolimata sellest, et nad võib-olla aasta peale tervikuna maksavad rohkem sotsiaalmaksu, kui on nõutav miinimum. Sellega tuleb kindlasti tegelda.

Mis puudutab väidet, et ministeerium ei ole tervishoiuvaldkonnas ajanud pikaajalist poliitikat, siis mul on sellega keeruline nõustuda. Ma arvan, et poliitikavaade on siiski olnud tulevikku vaatav, seda ka varasemate tervise- ja tööministrite vaates ning varasemate valitsuste vaates. Alati saab paremini, kindlasti. Loomulikult on küsimus selles, milline hakkab olema ministeeriumi roll otsuste tegemisel, kui suur on haigekassa roll ja kui palju hakkab see olema haiglavõrgustiku enda otsustada. Seni on selline tasakaal leitud. Kas seda tuleks ühes või teises suunas muuta, see nõuab juba suuremat debatti.

13:40 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Küsimuste arv on täis.

9. 13:41 Muud küsimused

13:41 Esimees Henn Pöllumaas

Registreeritud küsimused on lõppenud, aga infotunni aega on veel järel. Kõik saadikud võivad esitada kohapealt küsimusi siin viibivatele ministritele. Põhimõtted ja protseduuri reeglid on samad. Nii et palun, elav järjekord. Jürgen Ligi, ütlete ise, kellele küsimus on.

13:41 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Reinsalu! Ma jätkan oma küsimust, mille ma enne esitasin. Ma ei tea, kas olid süüdi Stenbockist saadud jutupunktid – seda ju peaministri asendajal võib juhtuda –, aga te hakkasite näpuga näitama, et varem ka, eks ole, on keegi poliitikutest midagi kellegi kohta öelnud. Ma lugesin teile ette päris koleda nimekirja, kus oli kirjas presidendi söimamine, kohtunike ja tunnistajate ähvardamine jne. See oli liberaalse demokraatia süsteemse ründamise loetelu, see ei olnud mingi kunagi varem toimunu analoog. Ma küsisin, mis on Välisministeeriumi päästeplaan tõestamiseks lääneliitlastele, et me oleme edasi vaba ja liberaalne riik, mitte see, mis paistab uudistest välja käemärkide ja sõnavõttude pinnalt. Kas ma sain teie vastusest õigesti aru, et just sellega te tegeletegi, et sõidate välismaal ringi ja ütlete, et aga varem ka, aga teised ka, et näe, Ansip ütles 2010, ja näed, see teine mees, Kallas, ütles aastal 1998? Kas see ongi siis teie vastus Välisministeeriumi pingutuse kohta Eesti maine päästmisel?

13:43 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Loomulikult mitte, nii need asjad ei ole. Välisministeerium annab relevantseid selgitused, kui selleks on vajadust. Ma arvan, et mitte takkajärele, vaid reageerida tuleb kohe. Aga ma panin tähele, et te kasutasite küsimuses Tanel Kiigele patroneerivat hoiakut, nimetades teda nooreks meheks. Ma tuletan meelde, et võrdse kohtlemise seadus keelab ka ealise diskrimineerimise. Uskuge mind, võib inimesele omistada mingeid kvaliteete või kuidagi irooniliselt, patroneerivalt teda nooreks meheks nimetada, aga teate, ega need aastakümneid võimu juures olnud mehed pole midagi paremad kui noored mehed ja naised, kes peale tulevad. Uskuge mind! Ma tuletan meelde, et 29. aprillil tähistati Euroopa riikides põlvkondadevahelise solidaarsuse päeva. Põlvkondadevaheline solidaarsus on see, mida me peame otsima. Ma arvan, et me kõik oleme teinekord öelnud midagi, mis on läinud nihu, ükskõik, kas olles vastutavas ametis või oleme seda teinud inimestevahelistes suhetes. Kindlasti see positiivne emotsioon algab ka sellest, kui me ütleme, et me katsume seda vältida. Ei tohi vaikida, nagu mina siin saalis ei vaikinud, kui Tanel Kiigele niimoodi osutati. Mul on kahju, et omal ajal, kui sina, Jürgen, olid ministriametis, et siis sina, Jürgen, ei kutsunud mind korrale, kui mina teinekord krõbe olin, ja mina ei kutsunud sind korrale, kas või nende rünnakute korral, mis saatsid nii ERR-i ajakirjanikke või sinu ees istuvat väga sümpaatset Reformierakonna esinaist, kelle puhul samuti osutati teatud asjaoludele, nendele silmadele ja asjadele.

Loomulikult on selge, et me ei ela inglite riigis, me elame inimeste riigis ja inimestel võib sõnakasutus teinekord lappama minna. Aga seda olulisem on neid asju ühiselt korrigeerida. Ma arvan, et seda korrigeerimist ei tohi teha alandades, vaid tuleb katsuda leida positiivset teed, kuidas edasi minna, et sõna ei toodaks mitte pingeid, vaid sõna seoks. Väga oluline on selles vaates, ma usun, empaatia. Sellele osutas hiljuti oma seisukohas ka Hardo Pajula. Kui me kõik suudaksime panna ennast mõttes teise asemele siin maal, siis, uskuge mind, jääks väga palju vähemaks niisugust vastandavat või alandavat retoorikat, olgu ta diskrimineeriv siis soo, vanuse või mingite muude tunnuste alusel. Räägime poliitikast, räägime seisukohtadest, räägime maailmavaatest ja julgeme debateerida. Ongi nii.

13:46 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Järgmise küsimuse esitab Yoko Alender. Palun!

13:46 Yoko Alender

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister Tanel Kiik! Soovin esitada küsimuse. Aga kõigepealt, te olete olnud poliitikas kogu oma täiskasvanuea ja olete kindlasti väga ambitsioonikas. Mul oli tõesti täna kahju vaadata, kuidas te nägite vaeva, et pisendada neid viimase aja sündmusi politoloogia vallas, pisendades seda kõike justkui retoorikaks. Aga ma siiski tahan teid väga tänada selle eest, et te palusite vabandust nendelt inimestelt, kelle tööd teie koalitsioonipartnerid on alavääristanud, keda on mõnitatud, ja

kinnitasite ka selge sõnaga üle oma maailmavaate ja oma arvamuse, seisukoha, veendumuse, et lähisuhtevägivald ei ole pere siseasi. Aitäh selle eest veel kord!

Nüüd aga palun teie abi, sest ma kipun arvama, et kui meie siit Riigikogust Liina Kersna juhitud lähisuhtevägivalda ohvrite toetusrühma kaudu selle kutse esitame, siis kohale ei tulda. Kas te olete nõus kutsuma oma koalitsioonipartnerid, alustades siseministrist ja tema erakonnakaaslastest valitsuses, sellele koolitusele, mida pakub naiste tugikeskus ja mis käsitleb lähisuhtevägivalda, kõiki neid eripärasid? Kas te olete nõus kutsuma oma kolleege sellele koolitusele? Äkki see aitaks meid edasi.

13:47 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Aitäh küsimuse eest! Ma alustan täpsustusest, kui te lubate. Tõesti, olen 30-aastane, poliitikas olen olnud võib-olla kauem kui paljud minuealised, kuid erakondlikku staaži on mul sellest hoolimata täpselt kolm aastat, kaks aastat olin erakonnas kunagi varem ja nüüd viimane aasta olen ka olnud. Erasektoris olen töötanud kokku seitse aastat, millest osa aega osakoormusega, jaotades oma aega era- ja avaliku sektori vahel. See oli lihtsalt taustaks. Tihti võib jääda mulje, et kui ma 2007. aastal n-ö tööd alustasin, siis justkui ma oleksin teinud 12 aastat jutti seda kõike. See päris tõele ei vasta.

Mis puudutab lähisuhtevägivalda, perevägivalda ja erinevaid koolitusi, siis ma arvan, et on oluline see, et valitsus tervikuna neid küsimusi käsitleb. Nagu ma ütlesin, valitsuse tegevusplatvormis, samamoodi 100 päeva plaanis on esimesed ettepanekud sellel teemal esitatud. Neid arutelusid me kindlasti peame. Nagu öeldud, olen kõigi kolme koalitsioonipartneriga sel teemal suhelnud ja kõik kolm on mulle kinnitanud, et lähisuhtevägivald on jätkuvalt valitsuse prioriteet. Loomulikult ta seda on. Nii nagu sai see kirja koalitsioonileppesse, niimoodi on seda ka pärast valitsuse tööleasumist kinnitanud eri ministeeriumid. Tegelikult neid küsimusi ei saagi lahendada, nagu te hästi teate, Sotsiaalministeerium üksinda. Loomulikult on siin vaja koostööd Siseministeeriumi ja Justiitsministeeriumiga, tihtipeale on vaja koostööd ka Haridus- ja Teadusministeeriumiga. See ongi palju laiem küsimus. Sellega ei tegele üks minister, seda ei lahenda üks ministeerium, seda ei lahenda ükski erakond üksinda. Ma arvan, et nii teie kui ka Liina Kersna tänuväärne töö on siin samamoodi väga oodatud ja väga oluline.

Te soovite esitada kutseid ministritele, aga ma ei pea ennast siin kõige õigemaks vahendajaks. Pigem on nii, et kui parlamendiliikmed kutsuvad, siis kindlasti ministrid neid kutseid väga tõsiselt kaaluvad. Olen kindel, et seda tehakse ka teie loodud toetusrühma kutse puhul. Ma soovitan kõigepealt proovida neid teemasid arutada Riigikogus omavahel ja seejärel esitada soovitud ministritele kutsed ja sealt edasi minna. Mida saan teha mina ja mida meie ministeerium teeb? See ongi see, et neid teemasid tuleb pidevalt hoida n-ö orbiidis. Kui üldse midagi positiivset kogu sellest viimaste nädalate meediafoonist leida saab, siis see võib-olla ongi see, et avalikkusele sai väga selgelt taas kord meelde tuletatud, et selline küsimus on väga oluline. Tänapäevaks puudutab see tuhandeid inimesi, me täpselt ei tea, kui paljusid, see on n-ö peitkuriteo vorm. Sai ka rõhutatud, et isegi kahtlustused, isegi sellised süüdistused, mis on alles n-ö algfaasis, on niivõrd tõsised, et tuleb kohe reageerida. Seda ka koalitsioonipartner tegi. Selle eest ma soovin neid tunnustada. Ma arvan, et tuleb üheskoos edasi minna, selle probleemiga sisuliselt ja päriselt tegeledes.

13:51 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmine küsimus, Urve Tiidus, palun!

13:51 Urve Tiidus

Aitäh! Küsimus on sotsiaalministrile, mõneti see küll kordab kõike eelnevat. Vastasel valitsusel, kuhu te kuulute ja mille arhitektiks teid on kujundlikult nimetatud, on mitmeid eesmäärke. Nende täitmise vajalikkuses pole ju põhjust kahelda, kui neid pabereid lugeda. Üks neist on peresõbralik Eesti, kus inimesed tunnevad end turvaliselt ja kindlalt, kus kõik tunnevad end turvaliselt. Täna ilmus nädalalehes Eesti Ekspress julmalt otsekohene artikkel Eesti perede elu varjatud poolest. Isegi kui seal esitatud statistika ja kirjeldused on vaid 50% tõesed, on see ikkagi üks uskumatu materjal rahumeelsete inimeste jaoks. Teil on inimeste elu ja tervist puudutavates valdkondades plaanis palju ennetavaid tegevusi ja programme. Aga minu küsimus on väga lihtne. Mida te inimesena ja ministrina kohe teete, et seda olukorda kiiremas korras muuta? Kuigi te eelmises vastuses lugesite ette programme ja kavasad, öelge nüüd selle kohta üks mehesõna.

13:52 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Täna küsimast! Ma tulen tagasi oma eelmise vastuse juurde. See on teema, millega peab tegelema kogu valitsus, see on teema, millega peab tegelema kogu riik, kogu ühiskond, nii inimesed, kes töötavad avalikus sektoris, need, kes töötavad erasektoris, kui ka need, kes ei tööta üldse. Mida on Sotsiaalministeerium ette pannud? Me oleme esitanud valitsuse tegevusprogrammi mitmeid ettepanekuid, nagu öeldud, mis puudutavad perevägivallavastast võitlust, aga ka lähisuhtevägivalda laiemalt, ka laste vastu suunatud kuritegusid. Loomulikult on küsimus, nagu öeldud, ennetustegevuses, küsimus on paljuski ühiskonna teavitamises selles valdkonnas. Küsimus on ka selles, kas on vaja muuta menetluspraktikat ja seadusi. Loomulikult ei saa seda kõike muuta, nagu te ütlesite, nüüd ja kohe, neid asju tuleb analüüsida ja need läbi arutada vähemalt kolme ministeeriumi vahel – Sotsiaalministeerium, Siseministeerium ja Justiitsministeerium –, võib-olla tuleks ka enam huvirühmi ja teisi ministeeriume kaasata. Need on probleemid, mida ei ole suudetud lahendada, ma tahan öelda, 28 aasta jooksul, aga olgem ausad, need probleemid on kestnud pikemalt, need ei alanud Eesti Vabariigi taasiseseisvumisega. Nende probleemide lahendamine ei käi niimoodi, et üks minister otsustab, et homsest alates on elu parem. Me kõik peame selle nimel töötama. Mina olen selleks kindlasti valmis ja ma olen täiesti veendunud, et ka teie olete valmis. Ma näen, et siin parlamendis on üldse see teema oluline, see teema on aktuaalne, see teema on ka ühiskondlikus debatis aktuaalne. Ma arvan, et see on oluline, see on positiivne. Tihtipeale on selliste probleemide märkamine alguses hirmutav. Lihtsam oleks võib-olla, kui need jääksid koduseinte vahele, aga see on enesepetmine, see on teadlik probleemi pisendamine, see on probleemi eitamine, eituses elamine. See kindlasti ei ole saja-aastasele riigile ei väärikas ega kohane. Ma arvan, et nüüd, nagu öeldud, on kogu selles poleemikas parim, mis me saame teha, üheskoos veel enam sellele tähelepanu pöörata. See ei tähenda ainult raha, see tähendab ka ühiskonna tähelepanu, poliitikute sõnavõtte, parlamendirühmade asutamist, ministeeriumides algatuste tegemist, see tähendab, väga võimalik, ka seaduste ülevaatamist, et tõepoolest see info ja teadmine jõuaks ka nende inimesteni, kellel on seda infot raskem kätte saada. Nagu ma enne viitasin, lasteabi infoliinid, ohvriabilehed ja ka näiteks tarkvanem.ee koduleht on jõudnud nende inimeste teadvusse, kes seda kõike nii väga ei vajagi, aga need inimesed, need lapsed ja pered, kes selliseid asju rohkem vajavad, on sellest infost võib-olla kõrvale jäänud. Seda näitab statistika, seda näitavad meie enda uuringud, selle kohta on ka ajakirjandus kirjutanud. Siin tuleb panna rõhku just sellele, kuidas koostöös erasektoriga ja kõigi osapooltega jõuda nende inimesteni, kes on seda probleemi kas eitanud või ei ole tahtnud seda oma peres näha või on lihtsalt jäänud kogu sellest infosfäärist eemale. Need on tihtipeale kõige suuremad riskirühmad.

13:55 Esimees Henn Pölluas

Aitäh! Tundub, et jõuame ühe küsimuse veel võtta. Annely Akkermann, palun! Vabandust! Kaja Kallas.

13:55 Kaja Kallas

Aitäh juhatajale! Lugupeetud minister Reinsalu! Ma kuulasin teie kahetsusavaldust, et te ei ole varem korrigeerinud oma kolleege, ministreid, kui nad on kedagi solvanud või rünnanud. Minu küsimus on tegelikult lühike: kas te siis nüüd kutsusite korrale praeguse koalitsiooni ministreid, kui nad solvasid naisi, naistearste, sotsiaaltöötajaid, lastekaitsjaid jne? Kas te olete seda teinud? Kuidas te olete seda teinud? Kui te ei ole seda teinud, siis kas me võime sellest järeltada, et te neid seisukohavõtte ei tauni?

13:56 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Sõna on vaba, aga sõnal on jõud, eriti nende sõnal, kes kannavad võimuvastutust. Tuleb olla väga tähelepanelik. Alati, kui on võimalust, tuleb korrigeerida, ja tuleb kahetseda, kui seda pole minevikus tehtud. Kusjuures, teinekord see sõna ei pruugigi tähendada midagi halba, ütleva pole seda nii mõelnud. Proua Urve Tiidus küsis, kas härra sotsiaalminister annab mehesõna. See oli väga tõsine. Mille poolest on naisesõna Eestis kehvem kui mehesõna? Uskuge mind, mina endise justiitsministrina tean, et naised on palju õiguskaualekamad. Paraku on see objektiivselt nii, vaatame kas või seda, et vangidest on üksnes 5% naised. Mehesõna ja naisesõna eristama, ma arvan, ei pea.

Samas ma vaatasin, et proua Alender põimis osavalt jällegi küsimusse Tanel Kiigele sisse sellesama teema, millega alustas Jürgen Ligi, et Tanel Kiik kui noor mees, ja tõi sisse selle, et ta oleks nagu eluaeg poliitikas olnud. Kas te panite tähele, mis juhtus? Tanel Kiik pidi hakkama ennast kaitsma ja esitama oma eluloolisi andmeid. Teemast, poliitikast ei saanud enam rääkida, vaid tegelikult toodi mängu hoopis inimese vanus. Ma tuletan veel kord meelde: kui on tunda, et tuleb midagi korrigeerida ja arutada, siis

tuleb seda teha avameelselt, sõbralikult ja vajaduse korral üksteist toetades, selgitades, millised terminid ja milline käsitus võiksid olla mõistlikud ja milline käsitus võib tekitada eksitust. Loomulikult, ma ühemõtteliselt ütlen seda vastuseks Kaja Kallasele, et kui tundub, et sõnakasutus on kehva, siis tuleb seda kindlasti korrigeerida, olgu siis ministrite või muude ametiisikute puhul, juhindudes loomulikult sellest, et on olemas vastutus, aga juhindudes ka väga olulisest põhimõttest, et sõna on vaba.

13:58 Esimees Henn Pöllumäe

Aitäh! Rohkem küsimusi ei jõua infotunni jooksul käsitleda. Infotund on lõppenud.